

IJOTEM

Cilt/Volume 4

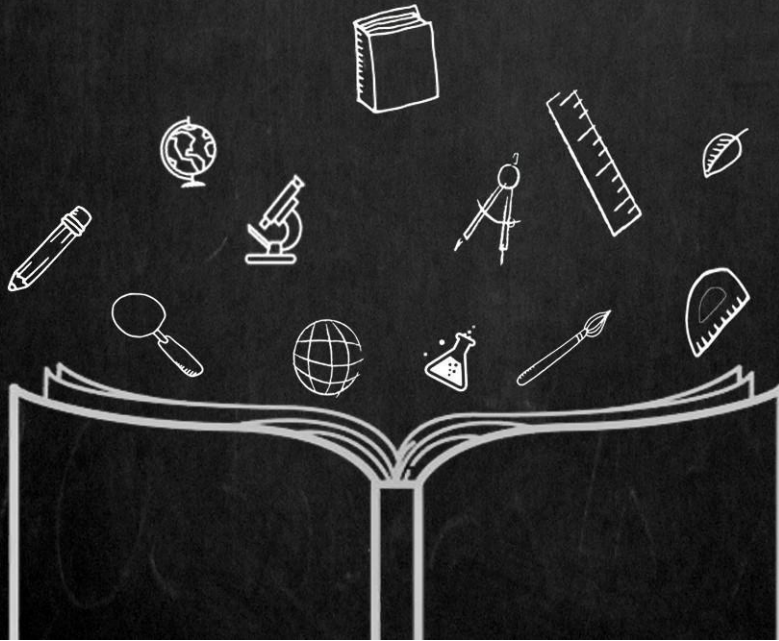
Sayı/Number 2

eISSN 2667-4351

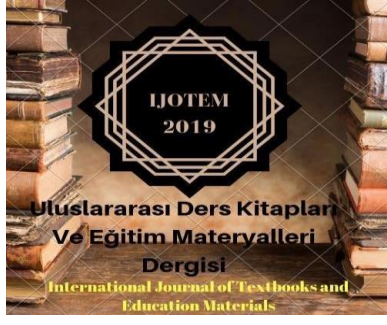
ULUSLARARASI DERS KİTAPLARI ve EĞİTİM MATERYALLERİ DERGİSİ

International Journal of Textbooks and Educational Materials

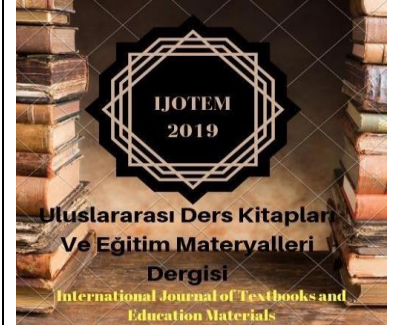
Ekim/October- 2021

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi (IJOTEM) 2021, 4 (2), 51-93

**International Journal of
Textbooks and
Education Materials**
ISSN 2667-4351
Period Biannually
ijotem.ijotem@gmail.com

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi
International Journal of Textbooks and Education Materials
(IJOTEM)

Publising Date: October 2021
2021, Volume 4, Issue 2

IJOTEM is published biannually (May- October)
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotem>

Owner/ Editör

Dr. Mustafa İÇEN
Yıldız Technical University, TURKEY
Orcid: 0000-0002-3289-6097

Dergi Yöneticisi/Teknik Editör

Sibel ÇAĞIR
Orcid: 0000-0002-8312-1152

Yayıncı

Bilgiçağı Eğitim Danışmanlık ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Language

Turkish-English

Yayın Kurulu

Assoc. Prof.	Banu YÜCEL TOY	Yildiz Technical University, TURKEY
Assoc. Prof.	Hasan ÜNAL	Yildiz Technical University, TURKEY
Assist. Prof.	Muhammad KRISTIAWAN	University of Bengkulu, INDONESIA
Dr.	Mustafa İÇEN	Yildiz Technical University, TURKEY
Prof.	Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Assoc. Prof.	Mustafa ŞEKER	Yildiz Technical University, TURKEY
Assoc. Prof.	Remziye CEYLAN	Yildiz Technical University, TURKEY

Yazım ve Dil Editörleri (YDE)

İngilizce YDE	Dr. Öğr. Üyesi	Bünyamin BAVLI	Yildiz Technical University	bunyaminbavli@gmail.com
Türkçe YDE	Assoc. Prof. Dr	Talat AYTAN	Yıldız Technical University	talataytan@gmail.com

Alan Editörleri

Dr. Öğr. Üyesi	Abdullah KARATAŞ	Niğde Ömer Halisdemir University	akaratas@ohu.edu.tr
Prof. Dr.	Ali Fuat ARICI	Yıldız Technical University	afaturkey2@hotmail.com
Prof. Dr.	Erdoğan TEZCİ	Balıkesir University	erdogan.tezci@hotmail.com
Doç. Dr.	Faiq ELEKBERLİ	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Fəlsəfə İnstitutu	faikalekperov@mail.ru
Prof. Dr.	Hilmi DEMİRKAYA	Akdeniz Üniversitesi	hilmi.demirkaya@gmail.com
Prof. Dr.	Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University	mtalas44@gmail.com
Prof. Dr.	Selahattin KAYMAKCI	Kastamonu Üniversitesi	selahattinkaymakci@gmail.com

Bilim Kurulu

Dr. Abitter ÖZULUCAN	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Bahri ATA	Gazi University, TURKEY
Dr. Bayram POLAT	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Cengiz DÖNMEZ	Gazi University, TURKEY
Dr. Dianne LANKFORD	University of Missouri, USA
Dr. Efkan UZUN	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Ercan POLAT	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Hamit PEHLİVANLI	Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Hansel BURLEY	Texas Tech University, USA
Dr. Hilmi ÜNSAL	Gazi University, TURKEY
Dr. Hüseyin KÖKSAL	Gazi University, TURKEY
Dr. Jeronimo Garcia FERNANDEZ	Universidad D Sevilla, SPAIN
Dr. Malgorzata TOMECKA	Private Academy of Sport Education in Warsaw, POLAND
Dr. Margret A. Peggie PRICE	Texas Tech University, USA
Dr. Mehmet MELEMEN	Marmara University, TURKEY
Dr. Meryem HAYIR KANAT	Yıldız Technical University, TURKEY
Dr. Metin AKTAŞ	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Muammer DEMİREL	Uludağ University, TURKEY
Dr. Mustafa SAFRAN	Gazi University, TURKEY
Dr. Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Oktay AKBAŞ	Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Petronel C. MOISESCU	Universitatea Dunarea de Jos Galati, ROMANIA
Dr. Remzi KILIÇ	Erciyes University, TURKEY
Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR	Mersin University, TURKEY
Dr. Tatiana DOBRESCU	“Vasile Alecsandri” University of Bacău, ROMANIA
Dr. Wounyoung KIM	Wichita University, USA
Dr. Yüksel DEMİRKAYA	Marmara University, TURKEY

Sayının Hakemleri / Reviewers for 2021, 4(2)			
Unvan	Ad Soyad	Kurum	İletişim
Prof. Dr.	Mehmet ÖZBAŞ	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	mozbas@erzincan.edu.tr
Doç. Dr.	Kibar AKTIN	Sinop Üniversitesi	kibaraktin@yahoo.com
Dr. Öğr. Üyesi	Sultan Selen KULA	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	selen.yazgunoglu@ahievran.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi	Atilla ÖZDEMİR	Süleyman Demirel Üniversitesi	atillaozdemir@sdu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi	Serap BÜYÜKKIDIK	Sinop Üniversitesi	sbuyukkidik@gmail.com
Doç. Dr.	Mustafa ÇEVİK	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	mustafacevik@kmu.edu.tr
Doç. Dr.	Cihad ŞENTÜRK	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	cihadsenturk@gmail.com

---

Contents
Volume 4, Issue 2, October
2021

İçindekiler
Cilt 4, Sayı 2, Ekim
2021

Makaleler /Articles

Cover-Contents / Kapak- İçindekiler.....51-93

Araştırma Makalesi / Research Article: 3

Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitsizliğinin Radikal Söylemi: “Ezilenlerin Pedagojisi” <i>The Radical Discourse of Inequality and Opportunity in Education: "Pedagogy of the Oppressed"</i> Ahmet KILIÇ.....51-57	Araştırma Makalesi <i>Research Article</i>
Yükseköğretim Kurumlarında Yer Alan Özel Güvenlik ve Koruma Programlarındaki İlk Yardım Dersinin Analizi <i>Analysis of First Aid Course in Private Security and Protection Programs in Higher Education Institutions</i> Ali YAĞCI.....58-76	Araştırma Makalesi <i>Research Article</i>
Zekâ Oyunları ile İlgili Yeni ve Orijinal Bir Ders Materyali Geliştirilmesi <i>Development of New and Original Course Material about Mind Games</i> Mustafa BATAR 77-93	Araştırma Makalesi <i>Research Article</i>

İletişim / Contact

Yıldız Technical University, Department of Social Education Davutpaşa Campus

34220 Esenler / Istanbul, TURKEY

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler

Eğitimi Bölümü, B-215, Esenler/İstanbul, TÜRKİYE

Yayıncı: Bilgiçağı Eğitim Danışmanlık ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Dergi Yöneticisi: SİBEL ÇAĞIR

Phone: 0531 404 17 57

e-mail: ijotem.ijotem@gmail.com

cagirsibel@gmail.com

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotem>

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

The Radical Discourse of Inequality and Opportunity in Education: "Pedagogy of the Oppressed"

Ahmet KILIÇ¹

Gaziantep, Nizip, Gevence Primary School, Teacher

ABSTRACT

In this work, in Paulo Freire's (1921-1997) book "The Pedagogy of the Oppressed" those oppressed by superiors, bourgeois, power, etc. an individual and / or social struggle based on human values is explained to obtain educational rights. In Freire's pedagogy understanding, there is the aim of reaching free thinking in education by giving the oppressed awareness of their own existence. In the literature study, it is thought that the work named "Pedagogy of the Oppressed" will be examined and the literature on the subject will be examined and the relationship between the oppressor and the oppressed will be explained in terms of pedagogical perspective and will shed light on the issues of opportunity and opportunity inequality in today's education.

Key Words: Oppressor, oppressed, pedagogy of the oppressed, Paulo Freire.

Research Article

Received: 27.05.2021

*Revision received:
27.10.2021*

Accepted: 29.10.2021

*Published online:
30.10.2021*

---

¹ Corresponding author:

Teacher

ahmet_kilic_27@hotmail.com

Orcid: 0000-0001-8900-2624

Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitsizliğinin Radikal Söylemi: “Ezilenlerin Pedagojisi”

Ahmet KILIÇ¹

Gaziantep, Nizip, Gevence İlkokulu, Öğretmen

ÖZ

Bu çalışmada, Paulo Freire’in (1921-1997) “Ezilenlerin Pedagojisi” kitabında ele aldığı üstler, burjuvalar, iktidar vd. tarafından ezilen insanların eğitim hakkını elde etmelerinde insanî değerlerle temellendirildiği iddia edilen bireysel ve/ya toplumsal mücadele anlatılmaktadır. Freire’in pedagoji anlayışında ezilenlerin kendi var oluşlarının farkındalığı kazandırılarak eğitimde özgür düşünceye ulaşma gayesi vardır. Alanyazın çalışmasında “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı eser incelenip konuyla ilgili literatür taraması yapılarak ezen-ezilen ilişkisi, pedagojik perspektif açısından izah edilerek günümüz eğitiminde fırsat ve imkân eşitsizliği konularına da ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırma Makalesi

Alınma Tarihi:

27.05.2021

Düzeltilmiş hali alınma

tarihi: 27.10.2021

Kabul Edilme Tarihi:

29.10.2021

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 30.10.2021

Anahtar Kelimeler: Ezen, ezilen, ezilenlerin pedagojisi, Paulo Freire.

---

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Öğretmen

ahmet_kilic_27@hotmail.com

Orcid: 0000-0001-8900-2624

Giriş

Sosyal hayatta eleştiri ve eleştirmen sözcüğü genellikle olumlu çağrışımlar yapmazken, eleştiri sözcüğü ise daha çok yergi anlamında kullanılmaktadır (Yücel, 2017). Oysa eleştirinin kişinin kendini geliştirmesine, olaylara farklı bakış açısı kazandırılmasına ve farklılıkların hoş görülmesine katkısı da bulunmaktadır. Her düşünüş “eleştirel” olmamakla beraber, düşüncenin eleştiri değerini alabilmesi içinse bazı kriterlere de sahip olması gerekir: Yansıtıcı olmalıdır, bazı standartların olması gerekir, gerçekçi olmalıdır, mantıklı olmayı gerektirir (Nosich, 2016). Eleştirel pedagoji de bu kriterlere sahip düşünce yapılarının ışığında öğrenciye tahakkümleri, ideolojileri, iktidar-sosyal hayat ilişkisini sorgulamayı amaç edinen bir öğretim yaklaşımıdır (Cevizci, 2010). Eleştirel pedagoğ olarak ön plana çıkan birçok isim vardır. Bu isimlerden ilk akla gelenlerden biri Paulo Freire’dir.

Paulo Freire’i diğer eleştirel pedagoğlardan (Ivan Illich, Joel Spring, Francisco Ferrer, Catherine Baker vd.) farklı kılan özelliği “ezilenler” olarak addeddiği işçi/yoksul insanların eğitimiyle ilgili çalışmalarıdır. Onu dünyaca ünlü kılan “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı eseri bu çalışmalarını belirli temele oturttuğu ve eğitim sürecinin olduğu kurumlarda öğretmen, öğrenci, öğretim metodları vb. öğelerin gelenekselleşmiş kalıpların dışına çıkabilmesi için çözümler sunduğu eleştiri kitabıdır. Alanyazın çalışmasının amacı Paulo Freire’in “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı eseri ezen-ezilen ilişkisi bağlamında incelenip pedagojik perspektif açısından izah edilerek günümüz eğitiminde fırsat ve imkân eşitsizliğiyle ilişkilendirmektir.

Yöntem

Model

Alanyazın çalışmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel” kelimesi sayılarla ifade edilemeyen yani nicelik, kapsam ve frekans terimleriyle sınıp ölçülemeyen süreç ya da anlamlardır (Kuş, 2012). Nitel araştırma ise örneklem yerine çalışma gruplarının (bireyler, kitaplar vb) olduğu kuram oluşturmanın temel alındığı sosyal olguların çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana çıkaran yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu yaklaşım doğrultusunda Paulo Freire’in “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı eseri incelenmiş, konuyla ilgili literatürler taranarak eğitiminde fırsat ve imkân eşitsizliğine vurgu yapılmıştır. “Eser inceleme” yaygın bir yanlış anlayış olan kitabı özeti demek değildir (Şişman, 2015). Eserin akademik düzeyde betimlenmesi, analiz edilmesi ve değerlendirilmesidir (Alhan, Usluadam & Ünal, 2014). Literatür taraması ise araştırma bulgularını geçmişte yapılmış araştırma bulgularıyla ilişkilendirme, problemin önemini gösterme ve araştırmanın desenini geliştirmek amacıyla yapılmaktadır (Balcı, 2015). Bu doğrultuda eleştirel pedagoji alanında yazılmış alanının önemli eserleri inlenmiş, konuyla ilişkisi ortaya konulmuştur.

Bulgular

Brezilya’da dünyaya gelen (1921) eğitimci ve filozof Freire hapislerle, sürgünlerle çetrefilli bir hayat yaşamıştır. Karakter olarak bilgiçlik taslamayan, sevgi dolu, alçak gönüllü ve işçilere tepeden bakmayan bir bilim adamıdır. Henüz okula gitmeden anne-babası tarafından okuma yazmayı öğrenir. Yoksulluk içinde büyüyen Freire, Recife Üniversite’sinde Portekizce öğretmeni olur. Yetişkinlerde okuma yazma konusundaki başarısı zamanla tüm ülkeye yayılır. 1962’de Recife Belediye başkanı onu ulusal okuma yazma izleme komisyonuna başkan olarak atar. Birçok ülkede çalışma fırsatı bulmuştur. Bağımsızlığını yeni kazanan ülkelerin karşılaştığı eğitim sorunlarına çözüm bulmak için çaba sarf etmiştir. Fidel

Castro tarafından teklif edilen ödülü almak için Küba'ya seyahat etmeyi planlarken Sao Paulo'da kalp krizinden 1997 tarihinde vefat etmiştir (Freire, 2017).

Freire'in yaşadığı ülkelerdeki ekonomik bunalımlar, askeri darbeler onun ezilmiş halkların halinden daha iyi anlamasına sebep olmuştur. Edindiği tecrübelerle özellikle yetişkinlere yönelik okuma-yazma kursu düzenler. Bu kurslar onun ileriki yıllarda radikal bir eğitimci olarak tüm dünyada tanınmasına vesile olacak bir alt yapı olacaktır. Kitap çalışmalarında yoksul insanların eğitim durumlarının ve buna sebep kaynakların üzerinde düşünülmesi gerektiğini sıklıkla vurgular. Yoksul insanlarda kendi var oluş bilinçlerinin ve üst düzey yönetici, burjuva vd. tarafından kullanılmamalarının farkındalığını oluşturmak için en önemli etkenin “okuma-yazma” eyleminin olduğunu dile getirir. Bunun neticesinde “Ezilmişlerin Pedagojisini” yazar. Ona göre; insan, “insanlaşma” çabasını güderken bazı topluluklar ise “insandışılama” çabasını güdecektir. Mazlum halkı “ezenler” insandışılama örneğidir (Freire, 2017).

Freire'a göre “İnsanlaşma; adaletsizlik, sömürü, baskı ve ezenlerin şiddetiyle engellenir; ezilenlerin özgürlük ve adalet özlemiyle, kaybettikleri insanlığı yeniden kazanma mücadelesiyle olumlanır (Freire, 2017, s. 26).” Bu mücadele de ezen ve ezilenlerin mücadelesini yansıtmaktadır. Ezilenlerin en büyük insanî görevi ise iktidarı kendi menfaat aracı olarak gören ezenlerin (sömüren, gasp eden) ve ezilenlerin özgürleşmesidir. Çünkü özgürleşme karşılıklı bir süreçtir. Freire'a göre özgürleşme kederli bir doğumdur. “Ortaya çıkan insan yeni bir insandır ve varoluşu ancak ezen-ezilen çelişkisi tüm insanların insanlaşmasıyla alt edildiğinde mümkündür (Freire, 2017, s. 32).” Ezilenlerin özgürleştirmesinde sürekli eleştirel düşünmeye ve diyaloga fırsat verilmelidir. Onlara güvenilmeli, fikirlerine saygı gösterilip değerli oldukları hissettirilmelidir (Yıldırım, 2013).

Freire'ye göre ezilenler, kendilerindeki yetilerin ezenlerinki kadar olduğunun farkına vardıklarında ezilenler de ezenlere karşı aynı şekilde tavır alabileceğini ifade eder. Ezenler için ezilenler “şey” iken ezenlerse insanî varlıktır. Ezilenlerin varoluştan beri sahip olduğu tek hakkı “hayatta kalma” hakkıdır ve başka hakları da yoktur. Ezenler, her şeye hükmetmek isterler. Onlar için en değerli şey paradır ve hep daha fazlasına sahip olmak en büyük gayeleridir. Bu şekilde “sahipler” sınıfı olmak isterler. Ezenlerin bilinçlenmesini, insanlaşmasını, özgürleşmesini yıkıcı olarak görürler. Oysaki bu durum, ezenleri insandışılaştırdığını anlamazlar. “Sahip olmak” ve “var olmak” kavramlarını karıştırmışlardır. Ezenler, sahiptirler lakin var değillerdir; onlar kabiliyetsiz, nankör ve düşmanlardır. Ezilenler ve eşyalar onlar için sadece “şeyler”den ibarettir. Ezilenlerin, içinde buldukları durumu bir kader olarak görüp ezenlerin her söylediklerini yerine getirme durumundadırlar. Freire'in “insan” ifadesine bakış açısında “eğitim yönetiminin merkezinde, kökeni Marx'ın bireysel bilincin gelişmesi ve modern toplumda yabancılaşma teorisine uzanan (Ergün, 2015, s. 160)” bir anlam olduğu söylenebilir.

Freire'a göre ezilenlerin farkındalıkları mahvolmuş durumlarını sorgulamalarıyla başlamaktadır. Bu farkındalıkta en etkin araç ise devrimci önderle (öğretmenler) ezilen halk arasında (öğrenciler) kalıcı bir diyalog sürecindeki insanlaştırıcı pedagojidir. Diyalog, eğitimin temeli aynı zamanda da özgürlüğün praksisidir (Freire, 2017). Öğretmenler ve öğrencilerin (önder ve halk) amaçları ortaktır. Her ikisi de aktif bir katılım ile eğitim uygulamalarına katılmalıdırlar. Bu vesileyle, ezilenlerin özgürleşme mücadelelerine destek olunmuş olacaktır. Eğitimde öğretmen (özne) anlatan, öğrenci ise (nesnedir) dinleyendir. Öğretmenler “yatırımcı”, öğrenciler ise “yatırım nesnelere”dir. “Bu, öğrencilere tanınan hareket alanının, yatırılanı kabul ve tasnif etmek ve yıgmaktan ibaret olduğu ‘bankacı eğitim’ modelidir (Freire, 2017, s. 58).” Bu modelde öğrenciler, bilgilerini kendilerine zorunlu olarak sunan öğretmenlerine karşı cahilliklerini en baştan kabul etmişlerdir. Oysaki öğretmen ve öğrencinin birlikte sürece dahil olmalıdır. Öğrencinin partneri olmalıdır. Bankacı eğitim, öğrencilerin yaratıcı gücüne engel koymakta, eleştirel yetilerini öldürmektedir. Öğrenciler

içlerine rast gele dolum yapılan kap ya da bidonlar gibidir, öğretmenler ne kadar çok doldurursa o öğretmen o kadar iyi anlamına gelmektedir (Bingöl ve Aybar, 2020). Hümanist, devrimci ve problem tanımlayıcı eğitim ise bunun tam karşısındadır. Problem tanımlayıcı bu eğitim, insanlara süreç içinde durağan olmayan kavrama anlayışı sağlar. Freire'a göre bu eğitim anlayışıyla insanlar özgürleşecektir. Ayrıca öğretmen empati duygusuna sahip ve alçakgönüllü olması gerekir (Freire, 2017).

Freire, eserinde, öğretme işinin mekanik ve tek yönlü olmaması hususunu hep vurgular. Seçim, mukayese, eleştiri, karar vb. kavramlar onun için mücadele ifadeleridir. Freire'in eleştirel pedagojisinin temelinde, eğitim sorununun bir ana sorun kaynağı vardır bir de bu soruna çözüm üretebilmek vardır. Düşünürün bu eleştirel fikirlerini anlayabilmek için bahsettiği bazı kavramları da bilmek gerekir. Bu kavramlardan biri "praksis", diğeri ise "sessizlik kültürü" dür. "Praksis" geliş güzel hareket etmenin tersine, bilinçli bir şekilde söz ile tavrın uyum içinde birlikteliğidir. "Sessizlik kültürü" ise kendi varlıklarından habersiz, kalabalığa göre hareket etmektir. Hiçbir farklılığı olmadan herkes gibi davranmaktır (Freire, 2017, s. 58)." Freire ezilenlerin sessizlik kültürünü benimsediğini düşünür. Ona göre okul-kültür uyumu çok önemlidir.

Freire de tıpkı Ivan Illich gibi okul eleştirisinde, okulların öğrencilerin yaratıcılık yeteneğini engellediğini, gizli ideolojilerle yetiştirildiğini düşünür. Ona göre okullar adeta bir pazarlama yeridir. Demokratik okul anlayışı ise bunun tam aksine öğrenciyi özne durumuna getirir. Freire okuma-yazma eyleminde yöntemlerin ve öğrenmede dilin önemini vurgular. Ona göre okuma-yazma, sadece kelimeleri okuma ve yazmaktan ibaret değil. Bunun psikolojik, kültürel ve sosyal boyutu da vardır. Kişi kelimeleri okurken aynı zamanda da dünyayı okuyabilmelidir.¹ Kendilerine özgü bakış açılarıyla, var oluşlarının farkında olmalıdırlar. Düşünürü radikal kılan da okuma-yazmaya bu yönleriyle de bakabilmesi, mantıklı fikirler ileri sürebilmesidir (Freire ve Macedo, 2014). Freire, kendini diğer düşünürlerden farklı görür. O kaderci entelektüel olmayıp, sadece metin okumalarıyla kendini sınırlandırmamış; bağlamı, dünyayı okumanın da gerekliliğine inanmış gerçekçi ve ümitvar bir eleştirmendir (Freire, 2014). Eğitimde Latin Amerika'da bir dönüm noktası olan ve dünyada eğitimde radikal bir şahıs olarak tanınan Freire, birçok araştırmacının dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bilim adamları Freire hakkında şu cümlelerle ondan bahsetmişlerdir: Daniel Schugurensky, "Latin Amerika'da Paulo Freire bir dönüm noktası oluşturur. Freire'den öncesi ve sonrası vardır."; Carlos Alberto Torres, "Biz Freire ile birlikte veya Freire'ye karşı olabiliriz, ancak Freire'siz olamayız (Mayo, 2012, s. 19)."

Sonuç ve Tartışma

Belirli bir otoritenin dayatmasını, müfredatların benzer öğrenciler yetiştirmesini, değişmez eğitim programlarını red eden eleştirel pedagoglar eşit şartlarda, özgür düşünme ortamının olmasını savunurlar. Bu görüşü savunanlardan birisi de Freire'dir. Freire, "bankacı eğitim" modelini red eder onun yerine "problem tanımlayıcı eğitim" modelini önerir. Bu öneri modelin sürecinde öğrenciler aktif birer araştırmacıdır. Öğretmenler ise tek yanlı bir dayatmanın öznesi değil diyaloga açık bireylerdir. Freire'in ezen-ezilen karşılaştırması günümüzde varoş semtlerde, köylerde okula gidemeyip tarlada veya farklı iş yerlerinde çalışan çocukların işverenlerle arasındaki ilişkiyi andırmaktadır. Ayrıca paralı okullar ile devlet okullarında

¹ Freire, *Yüreğin Pedagojisi* adlı eserinde bu durumu şu cümlelerle açıklar: "İçeriğin öğretilmesinin, öğrenciyeye depozito edilmesinin er ya da geç gerçeğin eleştirel bir kavrayışına getireceği argümanı beni ikna etmiyor. İlerici bir perspektifte öğretmen süreci, eleştirel kavrayışın, nesnenin varoluş nedeninin kavrayışının, bir alıştırmasını ima eder (Freire, 2014)."

imkânlar arasındaki uçurum, maddî nedenlerden dolayı okul terkleri, uzaktan eğitimdeki imkânların denk olmayışı, adam kayırmacılık vb. sorunlar eğitimimizde ezenle ezilen sınıflarının meydana gelmesine sebep olmaktadır. Eğitim hakkının eşitlik ve adalet üzerine temellendirilmesinin güçlüğü Freire’in bankacı eğitim, sessizlik kültürü, praksis, diyalog, özgürlük, eleştiri vb. söylemlerinin güncelliğini korumasına neden olmuştur.

Öneriler

İzzetbegoviç’in (2018) “Ben olsam, Müslüman Doğu’daki tüm mekteplere ‘eleştirel düşünme’ dersleri koyardım.” sözü İslâm ülkeleri tarafından dikkate alındığında eğitimde özgün fikirlerin elde edileceği aşikâr bir durumdur. Fikirlerde özgünlük ‘eleştirel’ bağlamda var olduğu sürece ‘fikilde dağınıklık’ değil ‘fikilde gelişim’ olacaktır. Bu gelişimi sağlamak için eleştirel pedagogların tanınması ve eserlerinin de eğitimciler tarafından tanıtılması gerekir. Son yıllarda salgın olayların yaşandığı coğrafyalarda evde eğitim, okulsuz toplum, zorunlu eğitim gibi konular gündemdeyken bu konuları ele alan eserlerin de önemi birkez daha anlaşılmıştır. Ülkemizde salgın sebeplerinden dolayı okullarda devam zorunluluğu yoktur. Evde yapılan uzaktan eğitim de öğrencilerin ve öğretmenlerin imkânları doğrultusunda yapılabilmektedir. Bu durum Catherine Baker’in (2013) “Zorunlu Eğitime Hayır” eseri üzerinde dikkatle durulmasını gerekli kılmıştır. Aynı şekilde alternatif okul arayışları Ben Hewit’in (2016) “Okulsuz Büyümek” adlı eserini; teknolojik anlamda gelişmiş ülkelerin eğitimdeki başarısını tanımak açısından Salman Khan’ın (2016) “Dünya Okulu” adlı eserini; belirli saatlerde giriş-çıkışı olan okullara gitme zorunluluğu, bir nevi fabrikalarda seri üretim yapar gibi eğitim sürecinden geçen öğrencilerin sosyal ve duygusal yönü Francisco Ferrer’in (2014) “Özgür Eğitim” adlı eserini önemli kılmıştır. Eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliği sorunu da alanyazın çalışmasında Paulo Freire’in “Ezilenlerin Pedagogisi” adlı eseri üzerinde ele alınarak ortaya konulmuştur. İsimleri belirtilen bu eğitimcilerin fikirleri ve eserleri üniversitelerde okutulmalı ve tartışma ortamlarında yeni fikirlere kapılar aralanmalıdır.

Kaynakça

- Alhan, Y., Usluadam, A. K., & Ünal, M. (2014). Akademik Kitap İncelemesi Hazırlama Rehberi, *Hukuk Kuramı*, 1 (1), 26-28.
- Baker. C. (2013). *Zorunlu Eğitime Hayır*. (A. Sönmezay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bingöl, Z. K., & Aybar, Ö. (2020). Paulo Freire'da Bankacı Eğitim Modeli Karşı Problem Tanımlayıcı Eğitim Modeli. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (4), 307-323.
- Cevizci, A. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Ergün, M. (2015). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ferrer. F. (2014). *Özgür Eğitim Modern Okulun Kökenleri*. (H. Şahin, Çev.) İstanbul: Pales Yayıncılık.
- Freire, P. (2014). *Yüreğin Pedagojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freire, P. (2017). *Ezilenlerin Pedagojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freire, P., & Macedo, D. (2014). *Okuryazarlık*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Hewitt, B. (2016). *Okulsuz Büyümek*. (Ş.S. Ay, Çev.) İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- İzzetbegoviç, A. (2018). *Özgürlüğe Kaçışım (Zindandan Notlar)*. İstanbul: Klasik Yayınları.
- Khan. S. (2016). *Dünya Okulu*. (C. Akaş, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Kuş, E. (2012). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mayo, P. (2012). *Özgürleştirilen Praksis*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Nosich, G. M. (2016). *Eleştirel Düşünme ve Disiplinlerarası Eleştirel Düşünme Rehberi*. (B. Aybek, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (2005). *Kitap Eleştirisi. Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Yönetimi*, 41 (41), 133-140.
- Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, T. (2017). *Eleştiri Kuramları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

Analysis of First Aid Course in Private Security and Protection Programs in Higher Education Institutions

Ali YAĞCI¹

Özel Güvenlik Eğitim Yöneticisi

ABSTRACT

In emergency situations, adequate first aid is life-saving when applied consciously and correctly. In any accidents or life-threatening situations, until the help of the health team is provided, the practice that is carried out without any medical equipment at the scene in order to save life or prevent the situation from getting worse, is called “*first aid*”. Misapplications that may result in injury or death should be avoided. This survey is the analysis and evaluation of the first aid course in the Private Security and Protection Program of the Property Protection and Security Department of the Vocational Schools of the universities in Turkey. The reason why the study is carried out through the private security and protection program is that Private security guards are responsible for the first aid intervention when needed. The data constituting the subject of the study were obtained by scanning web pages of the universities. It is limited to until 2021. A qualitative survey study and obtained data were evaluated with the objectives aimed for the course. The findings were analyzed and the obtained data were predicted with the help of tables.

Key Words: Private security, Private security and protection, First aid, Curriculum.

Research Article

Received: 23.09.2021

Revision received:
22.10.2021

Accepted: 27.10.2021

Published online:
30.10.2021

---

¹ Corresponding author:

Özel Güvenlik Eğitim Yöneticisi

ayagci89@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0359-4927

Yükseköğretim Kurumlarında Yer Alan Özel Güvenlik ve Koruma Programlarındaki İlk Yardım Dersinin Analizi

Ali YAĞCI¹

Özel Güvenlik Eğitim Yöneticisi

ÖZ

Acil durumlar da yeterli ilkyardım, bilinçli ve doğru bir şekilde uygulandığında hayat kurtarıcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Herhangi bir kaza yada yaşamı tehlikeye düşüren durumlarda, sağlık ekiplerinin yardımı sağlanıncaya kadar, hayatın kurtarılması veya durumun kötüye gitmesini önleyebilmek için olay yerinde tıbbi araç gereç aranmaksızın, elde mevcut araç ve gereç ile ilaçsız yapılan uygulamaya “*ilkyardım*” denir. Sakatlık veya ölüm ile sonuçlanabilecek hatalı uygulamalardan kaçınılmalıdır. Bu araştırma; Türkiye’deki üniversitelerin Meslek Yüksekokul’larındaki (MYO) Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü’nde yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programında öğretim programının öngördüğü ilkyardım dersi analiz edilip değerlendirilmesidir. Araştırmanın Özel Güvenlik ve Koruma programı üzerinden yapılmasının nedeni; özel güvenlik görevlilerinin, ilkyardım gerektiren olaylarda müdahale gerektiren durumlarda görevli olmasıdır. Araştırma konusunu oluşturan veriler üniversitelerin elektronik web sayfalarında yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir. 2021 yılında yapılan veriler ile sınırlandırılmıştır. Nitel bir tarama çalışması ve elde edilen veriler, ders için hedeflenen amaçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bulgular, analiz edilmiş ve elde edilen veriler tablolar yardımı ile yordalanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel güvenlik, özel güvenlik ve koruma, ilkyardım, öğretim programı.

Araştırma Makalesi

Alınma Tarihi:
23.09.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi: 22.10.2021
Kabul Edilme Tarihi: 27.10.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi: 30.10.2021

---

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Özel Güvenlik Eğitim Yöneticisi
ayagci89@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0359-4927

Giriş

İnsanoğlu varoluşundan günümüze kadar uzanan süreçte güvenlik ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Fizyolojik ihtiyaçlar nispeten iyi bir şekilde tatmin edilirse, kabaca güvenlik ihtiyaçları olarak kategorize edebileceğimiz yeni bir ihtiyaçlar dizisi ortaya çıkar (Maslow, 1943). Çünkü fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan bir birey hayatta kalmayı ve güvenli bir hayat sürebilmeyi, kendini güvende hissetme yönünde çaba sarf etmeye çalışır. Pratik olarak her şey güvenlikten daha az önemli görünmektedir (hatta bazen tatmin edilen fizyolojik ihtiyaçlar bile artık hafife alınmaktadır) (Maslow, 1943). Bu bağlamda; güvenlik vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğu ve stratejik önemine sahip olmaktadır. Günümüzde geline nokta, güvenlik konusunun vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu ve stratejik öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Özel güvenlik sektörünün önemi her geçen gün artmaktadır ve özel güvenlik görevlilerinin niteliği ve kalitesinin de artırılması bir zorunluluktur. Niteliği artmanın en temel veya bilinen en iyi yöntem bireylere kaliteli bir eğitim verilmesidir. (Karakurt, 2016). Güvenlik ihtiyacının doğru ve düzgün bir şekilde karşılanması için eğitim devreye girmektedir. Verilen eğitim işin ruhuna tam olarak uygun değilse, bazı bir takım sıkıntıların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır (Mortaş, 2019).

Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair 5188 sayılı Kanunun amacı, “*kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir*”. Kanunun 14’uncu maddesinde özel güvenlik eğitimine alınan adayların eğitimi hakkında bilgi vermektedir. Bu madde kapsamında “*Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; yenileme eğitimi altmış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir. Yükseköğretim kurumlarının güvenlikle ilgili fakülte ve meslek yüksek okullarından mezun olanlar ile fakülte veya meslek yüksek okullarının güvenlikle ilgili bölümlerinden mezun olanlarda silah eğitimi dışında özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz. Genel kolluk kuvvetlerinden ve Milli İstihbarat Teşkilatından emekli olanlar ile en az beş yıl bu görevlerde çalıştıktan sonra kendi istekleriyle görevlerinden ayrılmış olanlarda, özel güvenlik temel eğitimi şartı ve Kanunun 10’uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen eğitim şartı aranmaz.*” Kanunun 7’inci maddesinde özel güvenlik görevlilerinin yetkileri belirlenmiştir. Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin özel güvenlik temel eğitim programı Ek-11’de yer almaktadır. Ek-11’de yer alan eğitim programı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Özel güvenliğin eğitim noktasında sorunlu olduğu düşünüldüğünden, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliği ile Yükseköğretim kurumlarının güvenlik ile ilgili fakülte ve MYO’ların bünyesi içerisinde Özel Güvenlik ve Koruma önlisans programları kendisine yer bulmaya başlamış ve sayıları da hızla artmaya başlamıştır. Özel güvenlik alanında özel güvenlik eğitim kurumlarında eğitim alımı kişilere nazaran bilgi birikimini arttırmak, donanımlı ve uzmanlaşmış personel yetiştirmek maksadı ile üniversiteler de sektör içerisindeki ihtiyaç doğrultusunda nitelikli personel yetiştirmek hedefi gözeterek, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü’nün 25.07.2001 tarih ve 32394 sayılı yazısı ile teklif edilen ve Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Başkanlığı’nın 22.11.2001 tarih ve 26974 sayılı onayı ile 2002-2003 eğitim öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler MYO’nda açılan ve ilk önce “*Savunma ve Güvenlik*” olarak daha sonra 2009 yılında “*Özel Güvenlik ve Koruma*” şeklinde adlandırılan program, Türkiye’de özel güvenlik sektörü’nde istihdam edilmek üzere yükseköğretim düzeyinde özel güvenlik görevlileri yetiştiren ilk eğitim programıdır.

Mülkiyet Koruma ve Güvenlik MYO’ları Türkiye’deki özel güvenlik sektörü içerisindeki uzmanlaşmış personel ihtiyacını görmesi açısından bir gelişme olmakla birlikte verilen eğitim ve program mezunlarının kariyer olanaklarının da göz önünde bulundurulması gerektiği sektörün geleceği açısından önemli konumdur (Doğan, 2019). Yükseköğretim

kurumlarına bağlı üniversitelerin meslek yüksekokulları ile açıköğretim fakülteleri-Önlisans içerisinde bulunan 2 (iki) yıl boyunca eğitim süren “*Özel Güvenlik ve Koruma*” programları; özel güvenlik sektörü içerisinde ihtiyaç duyulan özel güvenlik görevlileri, amirleri, yöneticileri ve alanda geleceğin akademisyenleri yetiştirmek amacıyla oluşturulmuş eğitim programlarıdır.

Özel güvenlik görevlilerinin çalıştıkları alanlarına baktığımızda kurumlarına gelen ziyaretçileri ilk karşılayan ve son gönderen kişiler olduğu bilinmektedir (Uçkun ve ark., 2012). Bundan hareketle meydana gelebilecek olan kazalarda da ilk müdahalelerde de bulunacak olan kişiler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda görevlerinin amacı ve gerekliliklerin yanında İlkyardım dersinde gördüğü eğitimleri bilinçli ve kontrollü bir şekilde ifa etmelidir.

İlkyardım; canlının yaşamını herhangi bir nedenden dolayı tehlike altına girmiş ve sağlık ekibleri ulaşmaya kadar, olay yerinde bulunan mevcut imkanlar doğrultusunda ilaç ve tıbbi araç gereç kullanmaksızın yapılan, kazazedenin durumunun kötüye gitmesini önlemek ve hayatsal fonksiyonunu stabil tutmak için uygulanan ilk müdahaledir. Teknolojideki gelişmeler ve hızlı iletişimin yol açtığı yeni davranışlar insan yaşamına geçmişe göre kolaylıklar sağlasa da kentleşme ile ortaya çıkan yeni yaşam tarzı, insanların farklı risklerle karşılaşma olasılığını arttırmaktadır (Yetiş ve Gürbüz, 2018). Canlının yaşamı boyunca çeşitli dönemlerinde, kaza ve hastalanma riski mevcuttur. İlkyardım genellikle olay yerinde bulunan kişiler veya olay yerine ilk gelen kişiler tarafınca yapıldığı ve maalesef bu müdahalelerin dünyanın hemen her yerinde, hayat kurtarıcı olmaktan çıkmaktadır. Bunun sebepleri başında; ilkyardımın zamanında, bilinçli ve doğru yapılmasıdır. Bu bağlamda hayat kurtaran ilkyardım bilgi ve becerilerine sahip ilkyardımcılara ihtiyaç vardır. Bu neden ile ilkyardım eğitimi yaşamın bir gereği haline gelmiştir. Doğru bir ilkyardım uygulaması ile trafik kazası mağdurlarının %10'u ilk 5 dakikada, %30-40'ı ilk yarım saatte kurtulabilir (Kuş, 2018). Kalp krizi, boğulmalar, hava yolu tıkanıklarına, kazalara bağlı yaralanmalara zamanında nasıl bir şekilde müdahale edeceğini bilmek, doğal afet veya diğer felaket durumlarında neyin nasıl ve ne zaman yapılması gerektiğini bilinmesi için ilkyardım eğitimi şarttır. Kazazedeye ilk ulaşan kişilerin doğru müdahaleleri, sakatlığı önleyebilir veya kazazedenin hayatını kurtarabilir. Böyle bir durumda bilinçli ve kaliteli bir ilkyardımın, olay sonrasında bir tedavinin başarısını artırdığı ve ölümleri %20 oranında azalttığı bilinmektedir (Güler ve Bilir, 1994).

İlkyardım uygulamalarına yönelik yapılan araştırmaların sonuçları, ilkyardım eğitiminin önemini ve gerekliliğini vurgulamaktadır (Altındiş ve ark., 2017; Bakar & Maral, 2010; Duman ve ark., 2013; Galip ve ark., 2017; Gökteş ve ark., 2015; Köksoy ve ark., 2012; Sönmez ve ark., 2014; Türkan ve ark., 2005; Yıldırım ark., 2016). Ayrıca ilkyardım müdahalesinde bulunacak kişilerin kendilerini yeterli ve bilgi birikimi olması da son derece önemlidir. Özel güvenlik görevlilerinin çok yönlü sorumluluğunun yanı sıra, çalışma alanlarında aktif olarak ilkyardım ve uygulamalarını son derece etkili ve kurtarıcı bir şekilde yapması gerekir. Doğal olarak özel güvenlik görevlilerinin ilkyardım konusunda yeterli bilgi, tutum ve davranışa sahip olmayı gerektirdiği sonucunu doğurmaktadır.

Türkiye’de Özel Güvenlik Eğitimi

Türkiye’de Özel Güvenlik Eğitimi iki kategorize şeklinde karşımıza çıkmaktadır. 5188 Sayılı Kanun 14’uncu maddesi gereğince “*özel güvenlik temel eğitimi ve yenileme eğitimi Bakanlıktan faaliyet izni alan özel eğitim kurumlarında*” ve “*Türkiye’deki üniversitelerin Meslek Yüksekokulları Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü Özel Güvenlik ve Koruma Programlarında*” eğitim verilmektedir.

Özel Güvenlik Eğitim Kurumları

Türkiye genelinde, kısa dönem de eğitim veren çok sayıda özel güvenlik eğitim kurumları bulunmaktadır. Ancak, kaliteli eğitimden geçirilmiş özel güvenlik görevlilerinin ileri

zamanda, yönetmelik gereği ile işyerlerinde güvenlik amiri olma durumlarında üniversitelerden mezun olan kişiler amir statüsünde görev yapma hakkına sahiptirler.

5188 Sayılı Kanun 14'üncü maddesini yerine getiren eğitim kurumları, Kanunun 10'üncü maddesindeki şartları sağlayan özel güvenlik görevlisi aday kursiyerleri eğitime dahil etmektedir. Kanunun 10'üncü maddesi; “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak. Silahsız olarak görev yapacaklar için; 18 yaşını doldurmuş ve en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul, silahlı olarak görev yapacaklar için; 21 yaşını doldurmuş ve en az lise veya dengi okul mezunu olmak”. Özel güvenlik eğitimine alınan adaylar kanunun 14'üncü maddesi gereğince “Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; Programın yirmi saati silah ve atış eğitimine ayrılır. Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimini alması zorunlu değildir. Bu görevlilerin temel eğitimi yüz saatten aşağı olmayacak şekilde düzenlenir”. 18'inci madde gereğince alınması gereken ““özel güvenlik görevlisi olur” ibareli sağlık raporu ve öğrenim durumunu gösterir belge temel eğitimden önce istenir”.

Özel güvenlik eğitim kurumlarında yönetmelik gereğince okutulması zorunlu dersler, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğinin Ek-11'i Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Özel Güvenlik Temel Eğitim Programı (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik Ek-11)

S.No	Ders	Saat	Yöntemi
1	Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları	20	İnteraktif
2	Güvenlik Tedbirleri	20	15 saat teorik, 5 saat uygulama
3	Güvenlik Sistem ve Cihazları	5	Tümü Uygulama
4	Temel İlyardıım	10	6 saat teorik, 4 saat uygulama
5	Yangın Güvenliđi ve Tabii Felaketlerde Müdahale Tarzı	8	İnteraktif
6	Uyuşturucu Madde Bilgileri	2	İnteraktif
7	Etkili İletişim	12	İnteraktif
8	Kalabalık Yönetimi	10	4 saat teorik, 6 saat uygulama
9	Kişi Koruma	9	Tümü uygulama
10	Genel Kollukla İlişkiler	4	İnteraktif
11	Silah Bilgisi ve Atış	20	15 saat teorik, 5 saat uygulama

Tablo 1 incelendiğinde kanunun kapsamında özel güvenlik eğitim kurumlarında okutulması zorunlu olan derslerin saat süresi ve yöntemi görülmektedir.

Temel ilkyardıım; 10 saatlik temel eğitimin toplam diliminin 6 saati teori ve 4 saati uygulamalı şeklinde dersin yöntemi işlenir. Temel eğitimde 100 saatlik dersin 6 saatine girilmesi zorunludur.

Meslek Yüksekokullarında Özel Güvenlik ve Koruma Programı

Özel Güvenlik ve Koruma Programının amacı; özel güvenlik görevlisi olarak çalışmak isteyen kişilerin akademik eğitim almak sureti ile bir özel güvenlik görevlisinin sahip olması gereken bilgi ve bilimleri kazanmış, uygulamak durumunda olduğu başlıca kanun bilgisini bilen, temel hak ve özgürlüklere saygılı elemanlar yetiştirmektir.

YÖK tarafından belirlenen yönetmelikler çerçevesinde, özel güvenlik ve koruma programına öğrenci kabulü Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan sınav sistemi ile olmaktadır. Özel Güvenlik ve Koruma Programı, Temel Yeterlilik Testi (TYT) ile öğrenci kabul etmektedir. Kayıt için 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun

10'uncu maddesinin f bendi gereğince "Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmamak" ve Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 18'inci maddesinde belirtilen "Özel güvenlik görevlisi çalışma izni verilebilmesi için, Kanunun 10'uncu maddesinde sayılan şartların yanı sıra belirtilen hususları kapsayacak şekilde, bir hastaneden veya yeterli bir sağlık kuruluşundan alınan "özel güvenlik görevlisi olur" ibareli sağlık raporu istenir".

Eğitim süresi 2 yıldır. Özel güvenlik ve koruma programının öğretim programında öngörülen (toplam 120 AKTS) tüm derslerden başarılı olmaları gerekmektedir ve başarı ile tamamlayan öğrenciler Özel Güvenlik ve Koruma alanında Önlisans derecesine sahip olurlar. Programdan mezun olan öğrenciler ÖSYM tarafından yapılan Dikey Geçiş Sınavı'nda (DGS) başarılı oldukları takdirde; üniversitelerin 4 (dört) yıllık lisans düzeyinde eğitim veren "Acil Yardım ve Afet Yönetimi" ile "Sosyal Hizmet" bölümüne dikey geçiş yapma ve lisans mezunu olma hakkına sahiptirler.

Yöntem

Türkiye'de, Özel Güvenlik ve Koruma programı kapsamında 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim veren MYO'larının ilkyardım dersinin öğretim programı analizini yapmak için YÖK, ÖSYM ve MYO'ların elektronik web sayfaları incelenmiştir. YÖK web sayfası taranarak Türkiye'de kurulmuş olan üniversitelerin bünyesinde yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programının MYO'ları Tablo 2'de belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma ile Türkiye'deki üniversite bünyesinde yer alan MYO'ların Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümündeki Özel Güvenlik ve Koruma Programında yer alan ilkyardım dersi analiz edilip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın Özel Güvenlik ve Koruma Programı üzerinden yapılmasının nedeni; özel güvenlik görevlilerinin, ilkyardım gerektiren olaylarda müdahale gerektiren durumlarda görevli olmasıdır.

Araştırmanın Modeli ve Grubu

Araştırma nitel araştırma deseni esas alınarak dökümantasyon incelenmesi modeli ile yapılandırılmıştır. Araştırma grubu Türkiye'deki üniversitelerin MYO'larındaki Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümünde yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programı öğretim programındaki "ilkyardım" dersinin yarıyıllık ders öğretim programında kaç yarıyıl ve ders saati olduklarını inceleyen bir araştırmadır. Araştırma evrenini Türkiye'deki üniversitelerin MYO'larındaki Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümünde yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programları oluşturmaktadır. 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim veren üniversitelerin MYO'larında yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programları örneklem olarak kabul edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma konusunu oluşturan veriler üniversitelerin elektronik web sayfalarında yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir. 2021 yılında yapılan veriler ile sınırlandırılmıştır. ÖSYM tarafından 2021-2022 eğitim öğretim yılında kontenjan verilmeyen, üniversitelerin elektronik web sayfalarından 2 (iki) yıllık (önlisans) öğretim programlarına ulaşamayan MYO'lar analize dahil edilmemiştir.

Bulgular

Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)-2021 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'nda, Özel Güvenlik ve Koruma Programları bulunan 49 devlet

üniversite belirlenmiştir. Türkiye’de Özel Güvenlik ve Koruma Programı alanında eğitim veren MYO’ların listesi Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Türkiye’de özel güvenlik ve koruma programı alanında 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim veren MYO’lar

S. No	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokul Adı	Programın Bulunduğu		Program Adı	Ö. Türü
			İl	İlçe		
1	Adıyaman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Adıyaman	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
2	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Antalya	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Sosyal Bilimler MYO	Antalya	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
3	Aksaray Üniversitesi	Aksaray Sosyal MYO	Aksaray	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
4	Anadolu Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi-Önlisans	Eskişehir	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	A.Ö.
5	Ankara Üniversitesi	Ayaş MYO	Ankara	Ayaş	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
6	Artvin Çoruh Üniversitesi	Artvin MYO	Artvin	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
7	Atatürk Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi-Önlisans	Erzurum	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
	Atatürk Üniversitesi	Horasan MYO	Erzurum	Horasan	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
8	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın MYO	Aydın	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
9	Balıkesir Üniversitesi	Kepsut MYO	Balıkesir	Kepsut	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
10	Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	Manyas MYO	Balıkesir	Manyas	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
11	Batman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Batman	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
12	Bayburt Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	Bayburt	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
13	Bingöl Üniversitesi	Bingöl MYO	Bingöl	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.

14	Bitlis Eren Üniversitesi	Adilcevaz MYO	Bitlis	Adilcevaz	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
15	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Gerede MYO	Bolu	Gerede	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
16	Bursa Uludağ Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Bursa	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Sosyal Bilimler MYO	Bursa	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
17	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Yapraklı MYO	Çankırı	Yapraklı	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Yapraklı MYO	Çankırı	Yapraklı	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
18	Gaziantep Üniversitesi	Oğuzeli MYO	Gaziantep	Oğuzeli	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
19	Giresun Üniversitesi	Espiye MYO	Giresun	Espiye	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Espiye MYO	Giresun	Espiye	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
20	Gümüşhane Üniversitesi	Torul MYO	Gümüşhane	Torul	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
21	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Antakya MYO	Hatay	Antakya	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
22	Iğdır Üniversitesi	Iğdır MYO	Iğdır	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
23	İnönü Üniversitesi	Malatya MYO	Malatya	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
24	İstanbul Üniversitesi-Çerrahpaşa	Teknik MYO	İstanbul	Büyükçekmece	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
25	Kafkas Üniversitesi	Sarıkamış MYO	Kars	Sarıkamış	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Sosyal Bilimler MYO	Kars	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
26	Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	Türkoğlu MYO	Kahramanmaraş	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
27	Karabük Üniversitesi	Eskipazar MYO	Karabük	Eskipazar	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.

		Eskipazar MYO	Karabük	Eskipazar	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
28	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Karaman	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
29	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu MYO	Kastamonu	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Kastamonu MYO	Kastamonu	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
30	Kayseri Üniversitesi	Bünya MYO	Kayseri	Bünyan	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
31	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	Kilis	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
32	Kocaeli Üniversitesi	Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO	Kocaeli	Hereke	Özel Güvenlik ve Koruma (Kız)	N.Ö.
		Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO	Kocaeli	Hereke	Özel Güvenlik ve Koruma (Erkek)	N.Ö.
		Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO	Kocaeli	Hereke	Özel Güvenlik ve Koruma (Kız)	İ.Ö.
		Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO	Kocaeli	Hereke	Özel Güvenlik ve Koruma (Erkek)	İ.Ö.
33	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Salihli MYO	Manisa	Salihli	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
		Salihli MYO	Manisa	Salihli	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
		Salihli MYO	Manisa	Salihli	Özel Güvenlik ve Koruma (KKTC Uyraklı)	N.Ö.
34	Muğla Koçaman Üniversitesi	Sitki Köyceğiz MYO	Muğla	Köyceğiz	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
35	Munzur Üniversitesi	Çemişgezek MYO	Tunceli	Çemişgezek	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
36	Muş Alparslan Üniversitesi	Varto MYO	Muş	Varto	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.

37	Nevşehir Bektaş Üniversitesi	Hacı Veli	Gülşehir Sosyal Bilimler MYO	Nevşehir	Gülşehir	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
			Gülşehir Sosyal Bilimler MYO				
38	Niğde Halis Üniversitesi	Ömer Demir	Sosyal Bilimler MYO	Niğde	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
			Sosyal Bilimler MYO				
39	Ondokuz Mayıs Üniversitesi		Bafra MYO	Samsun	Bafra	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
40	Osmaniye Korkut Üniversitesi	Ata	Düziçi MYO	Osmaniye	Düziçi	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
41	Pamukkale Üniversitesi		Acıpayam MYO	Denizli	Acıpayam	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
42	Selçuk Üniversite		Karapınar Aydoğanlar MYO	Konya	Karapınar	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
43	Siirt Üniversitesi		Teknik Bilimler MYO	Siirt	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
44	Şırnak Üniversite		Şırnak MYO	Şırnak	Merkez	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
45	Tokat osman Üniversitesi	Gazi paşa	Erbaa MYO	Tokat	Erbaa	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
46	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi		Van Güvenlik MYO	Van	Tuşba	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
47	Yalova Üniversitesi		Çınarcık MYO	Yalova	Çınarcık	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
			Çınarcık MYO	Yalova	Çınarcık	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
48	Yozgat Bozok Üniversitesi		Sorgun MYO	Yozgat	Sorgun	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
			Şefaati MYO	Yozgat	Şefaati	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.
49	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi		Devrek MYO	Zonguldak	Devrek	Özel Güvenlik ve Koruma	N.Ö.

	Devrek MYO	Zonguldak	Devrek	Özel Güvenlik ve Koruma	İ.Ö.
--	---------------	-----------	--------	-------------------------------	------

Tablo 2 incelendiğinde Özel Güvenlik ve Koruma Programında eğitim vermek için kurulan MYO'lar ÖSYM'nin 2021 YKS tercih kılavuzundan elde edilen bilgilere göre 52 Normal Öğretim (N.Ö.), 13 İkinci Öğretim (İ.Ö.) ve 2 Açık Öğretim (A.Ö.) toplam 67 adet Özel Güvenlik ve Koruma Programı mevcuttur.

Araştırmaya konu olan Özel Güvenlik ve Koruma Programlarının öğretim programı incelendiğinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Selçuk Üniversite bünyesinde bulunan Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü Özel Güvenlik ve Koruma Programlarının Öğretim programına ulaşılammıştır. Bu bağlamda değerlendirmeye ve incelemeye alınmamıştır.

Araştırmada yer alan programların öğretim programları incelendiğinde ilkyardım dersinin yaklaşık olarak toplam ders sayısının ortalama 3 saat ve dönem ağırlıklığı I.yarıyıl olduğu görülmüştür. Tablo 3'de "İlkyardım" dersinin yer aldığı programlar ve ders analizi yer almaktadır.

Tablo 3. İlkyardım dersinin yer aldığı programlar ve ders analizi

S. No	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokul Adı	Ders Adı	Dönemi (Yarıyıl)	Ders Türü	Haftalık Ders Saati Yöntemi	
					Z/S	T	U
1	Adıyaman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	İlkyardım	III.Yarıyıl	Z	3	0
2	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	İlkyardım ve Sağlık	II.Yarıyıl	Z	1	1
3	Aksaray Üniversitesi	Aksaray Sosyal MYO	İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	2	1
4	Anadolu Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi-Önlisans	Temel İlkyardım Bilgisi	II.Yarıyıl	Z	0	0
5	Ankara Üniversitesi	Ayaş MYO	Temel İlkyardım	III.Yarıyıl	Z	2	0
6	Artvin Çoruh Üniversitesi	Artvin MYO	İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	2	2
7	Atatürk Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi-Önlisans	İlkyardım ve Acil Sağlık Hizmetleri	IV.Yarıyıl	Z	3	0
	Atatürk Üniversitesi	Horasan MYO	Temel İlkyardım	IV.Yarıyıl	Z	1	1
8	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın MYO	İlkyardım	I. Yarıyıl	Z	2	1
9	Balıkesir Üniversitesi	Kepsut MYO	Sağlık Tedbirleri ve İlkyardım	II.Yarıyıl	Z	2	1

10	Bandırma Onyedli Eylöl Üniversitesi	Manyas MYO	İlkyardıı	II.Yarıyıl	M	2	2
11	Batman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Temel İlkyardıı ve Sağlık	II.Yarıyıl	Z	2	1
12	Bayburt Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	Temel İlkyardıı	IV.Yarıyıl	Z	2	1
13	Bingöl Üniversitesi	Bingöl MYO	Temel İlkyardıı	I.Yarıyıl	Z	1	1
14	Bitlis Eren Üniversitesi	Adilcevaz MYO	İlkyardıı	III.Yarıyıl	Z	2	2
15	Bursa Uludağ Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	İlkyardıı ve Uygulama ları	IV.Yarıyıl	Z	1	1
16	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Yapraklı MYO	Temel İlkyardıı	I.Yarıyıl	Z	2	1
17	Gaziantep Üniversitesi	Oğuzeli MYO	İlkyardıı	I.Yarıyıl	Z	1	1
18	Giresun Üniversitesi	Espiye MYO	İlkyardıı ve Sağlık	IV.Yarıyıl	Z	1	1
19	Gümüşhane Üniversitesi	Torul MYO	İlk ve Acil Yardıı	III.Yarıyıl	Z	2	0
20	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Antakya MYO	İlkyardıı	I.Yarıyıl	Z	1	2
21	Iędir Üniversitesi	Iędir MYO	İlkyardıı ve Sağlık	III.Yarıyıl	Z	1	1
22	İnönü Üniversitesi	Malatya MYO	Temel İlkyardıı ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	1
23	İstanbul Üniversitesi-Çerrahpaşa	Teknik Bilimler MYO	İlkyardıı	I.Yarıyıl	Z	1	1
24	Kafkas Üniversitesi	Sarıkamış MYO	İlkyardıı ve Sağlık	II.Yarıyıl	Z	2	2
		Sosyal Bilimler MYO	İlkyardıı	II.Yarıyıl	Z	1	2
25	Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	Türkoğlu MYO	İlkyardıı ve Sağlık Bilgisi	I.Yarıyıl	Z	3	1
26	Karabük Üniversitesi	Eskipazar MYO	İlkyardıı	IV.Yarıyıl	Z	2	0

27	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	1
28	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu MYO	İlkyardım	II.Yarıyıl	Z	3	0
29	Kayseri Üniversitesi	Bünya MYO	Temel İlkyardım	II.Yarıyıl	Z	3	1
30	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	Temel İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	1	1
31	Kocaeli Üniversitesi	Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO	İlkyardım ve Sağlık	III.Yarıyıl	S	2	0
32	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Salihli MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	0
33	Muğla Sıtkı Koçaman Üniversitesi	Köyceğiz MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	1
34	Munzur Üniversitesi	Çemişgezek MYO	Temel İlkyardım	III.Yarıyıl	Z	2	2
35	Muş Alparslan Üniversitesi	Varto MYO	İlkyardım ve Sağlık	II.Yarıyıl	Z	2	0
36	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Gülşehir Sosyal Bilimler MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	1
37	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	İlkyardım ve Sağlık	III.Yarıyıl	S	3	0
38	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Bafra MYO	Temel İlkyardım Uygulamaları	I.Yarıyıl	Z	1	1
39	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Düziçi MYO	Temel İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	2	1
40	Pamukkale Üniversitesi	Acıpayam MYO	İlkyardım	IV.Yarıyıl	Z	3	0
41	Siirt Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	1	1
42	Şırnak Üniversite	Şırnak MYO	İlkyardım-I	III.Yarıyıl	Z	2	1
43	Tokat Gazi Osman paşa Üniversitesi	Erbaa MYO	İlkyardım	IV.Yarıyıl	Z	1	1

44	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van Güvenlik MYO	İlk ve Acil Yardım	I.Yarıyıl	Z	2	1
45	Yalova Üniversitesi	Çınarcık MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	1	1
46	Yozgat Bozok Üniversitesi	Sorgun MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	2	2
		Şefaattli MYO	İlkyardım ve Sağlık	I.Yarıyıl	Z	2	2
47	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devrek MYO	İlkyardım	I.Yarıyıl	Z	3	0

Tablo 3 incelendiğinde, genel olarak İlkyardım ders türünün Zorunlu (Z) olduğu görülmektedir. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO Mesleki (M) ders grubuna dair etmiştir. Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO ve Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Niğde Sosyal Bilimler MYO Seçmeli (S) ders grubuna dair etmiştir.

İlkyardım dersini dönem olarak I.Yarıyılıda veren toplam 23 MYO, II.Yarıyılıda 10 MYO, III.Yarıyılıda 9 MYO ve IV.Yarıyılıda 8 MYO'da okutmaktadır. Şırnak Üniversitesi Şırnak MYO İki dönemde ilkyardım dersini okutmaktadır. III.Yarıyılıda İlkyardım-I ve IV.Yarıyılıda İlkyardım-II Dönemde dersleri temel almıştır. Genel olarak ilkyardım dersleri I.Yarıyılıda ve tek dönem olarak okutmaktadır. İlkyardım derslerinin MYO öğrencilerine özellikle son sınıfta, uygulamaya dayalı olarak verilmesi gerekmektedir (Demirbulat ve ark.,2017)

Genel olarak ilkyardım ders yöntemi olarak teori ve uygulamalı olarak işlenmektedir. İlkyardım dersinin haftalık toplam saatine bakıldığında ise en fazla 5 saat (III ve IV.Yarıyıl) ile Şırnak Üniversitesi Şırnak MYO iken en az Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi-Önlisans'da 0 saat görülmektedir.

52 Üniversitenin 2021-2022 eğitim öğretimde Özel Güvenlik ve Koruma Programı başlayan MYO'ların web sayfaları tarandığında ve 48 MYO'nun Özel Güvenlik ve Koruma Programının akademik kadrolarına ulaşılmıştır. Öğretim elemanların unvanı ve sayılar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Akademik kadro unvanı ve sayısı

S. No	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokul Adı	Akademik Kadro	
			Öğretim Üyesi	Öğretim Elemanı
1	Adıyaman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	2	3
2	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO		4
3	Aksaray Üniversitesi	Aksaray Sosyal MYO		4
4	Ankara Üniversitesi	Ayaş MYO		3
5	Artvin Çoruh Üniversitesi	Artvin MYO		5
6	Atatürk Üniversitesi	Horasan MYO		2
7	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın MYO		4
8	Balıkesir Üniversitesi	Kepsut MYO		4
9	Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	Manyas MYO	2	1
10	Batman Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO		4

11	Bayburt Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO		3
12	Bingöl Üniversitesi	Bingöl MYO		3
13	Bitlis Eren Üniversitesi	Adilcevaz MYO		3
14	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Gerede MYO		3
15	Bursa Uludağ Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	1	2
16	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Yapraklı MYO	1	4
17	Gaziantep Üniversitesi	Oğuzeli MYO	1	2
18	Giresun Üniversitesi	Espiye MYO	1	3
19	Gümüşhane Üniversitesi	Torul MYO		3
20	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Antakya MYO		3
21	Iğdır Üniversitesi	Iğdır MYO		1
22	İnönü Üniversitesi	Malatya MYO		1
23	İstanbul Üniversitesi-Çerrahpaşa	Teknik Bilimler MYO		2
24	Kafkas Üniversitesi	Sarıkamış MYO		1
		Sosyal Bilimler MYO		3
25	Karabük Üniversitesi	Eskipazar MYO		5
26	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO		3
27	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu MYO		2
28	Kayseri Üniversitesi	Bünya MYO		4
29	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO		4
30	Kocaeli Üniversitesi	Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO		4
31	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Salihli MYO		3
32	Muğla Sıtkı Koçaman Üniversitesi	Köyceğiz MYO		2
33	Munzur Üniversitesi	Çemişgezek MYO		2
34	Muş Alparslan Üniversitesi	Varto MYO		2
35	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Gülşehir Sosyal Bilimler MYO		4
36	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO		2
37	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Bafra MYO		3
38	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Düziçi MYO		3
39	Pamukkale Üniversitesi	Acıpayam MYO		4
40	Selçuk Üniversite	Karapınar Aydoğanlar MYO		4
41	Siirt Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO		3
42	Şırnak Üniversite	Şırnak MYO		3
43	Tokat Gazi osman paşa Üniversitesi	Erbaa MYO		5

44	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van Güvenlik MYO	5
45	Yalova Üniversitesi	Çınarcık MYO	3
46	Yozgat Bozok Üniversitesi	Sorgun MYO	3
		Şefaati MYO	4
47	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devrek MYO	5

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi-Önlisans, Erzurum Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi-Önlisans ve Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Türkoğlu MYO bünyesindeki Özel Güvenlik ve Koruma Programındaki akademik kadroya ulaşılamadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir.

Buna göre Tablo 4 incelendiğinde, MYO akademik kadrolarında toplam 6 öğretim üyesi ve 153 öğretim elemanı mevcuttur. Buna göre MYO akademik kadrolarında Özel Güvenlik ve Koruma Programı başına en az 1, en fazla 5 ve toplam 159 akademik kadro bulunduğu belirlenmiştir. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO bünyesindeki Öğretim Üyesi akademik unvan 1 Prof.Dr., Giresun Üniversitesi Espiye MYO 1 Doç.Dr., Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO ve Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Manyas MYO 2 Dr.Öğr.Ü., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gerede MYO, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yapraklı MYO, Gaziantep Üniversitesi Oğuzeli MYO ve Giresun Üniversitesi Espiye MYO 1 Dr.Öğr.Ü. bulunduğu belirlenmiştir. Genel olarak akademik kadro öğretim elemanı olarak görünmektedir. MYO'ların bünyesinde yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programında ilkyardım dersleri veren akademik personellerinin sağlık kökenli olmadıkları gözlemlenmiştir.

Bakar ve Maral (2010) çalışmalarında; ilkyardım derslerin standart bir program çerçevesinde verilme ve dersler pratik ağırlıklı olarak, mutlaka ilkyardım eğitimi almış öğretmenler tarafından ve ilkyardım eğitici almış sağlık personeli gözetimi ve işbirliği içerisinde verilmesinin yararlı olacağı sonucuna varmışlardır. Bu bağlamda, özel güvenlik eğitim kurumlarında yönetmelik gereğince okutulması zorunlu “*Temel İlk Yardım*” dersinin, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğinin Ek-11’inde uzman öğreticinin niteliği ve programın ders içeriği belirlenmiştir. Özel güvenlik temel eğitim programında yer alan İlk Yardım dersinin uzman öğreticinin niteliği Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. *Özel Güvenlik Temel Eğitim Programında Temel İlk Yardım Dersinin Uzman Öğreticinin Niteliği (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik Ek-11)*

Ders	Uzman Öğreticinin Niteliği	Program
Temel İlk Yardım	Tıp doktoru veya ilkyardım eğitici sertifikasına sahip 4 yıllık yükseköğretim mezunu sağlık personeli veya paramedik olmak	İlkyardımın tanımı, amacı, olay yeri değerlendirmesi, temel yaşam desteği; kanama, şok ve yaralanmalar; yanık, donma ve sıcak çarpmaları; kırık, çıkık ve burkulmalar; koma, zehirlenmeler, hasta ve yaralı taşıma teknikleri, hayvan ve böcek ısırılmaları

Tablo 5 incelendiğinde Kanun kapsamında özel güvenlik eğitimi veriren kurumlarda ilkyardım dersine giren uzman öğreticinin sağlık kökenli olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim hayatının herhangi bir döneminde ilkyardım dersi almış olmak, ilkyardım bilgi düzeyinde etkilidir (Usta ve ark., 2017). İlkyardım dersleri; basit, etkili ve pratik tekniklerin kullanımına dayalı teori eğitim anlayışı ve gerçekçi senaryolarla uygulama dersleri ile ilkyardım bilgisini kazandırma üzerine oluşturulmalıdır.

İlkyardım dersinin, mesleğin niteliklerine ve meslek çalışanlarının sık karşılaştıkları risklere göre revize edilmesinde faydalı olacaktır. İlkyardım dersi, sağlıkla ilgili bir dersin konusu olarak değil, ayrı bir ders olarak öğretilmelidir. (Polat ve Turacı, 2003). Özel Güvenlik ve Koruma Programlarında yer alan ilkyardım dersleri mesleki ders türünde revize edilmeli ve iki dönem de (Temel ve Mesleki İlkyardım) eğitim verilmelidir. Utlu ve Altan (2021) çalışmalarında; ilkyardım dersinin özellikle de uygulamalı eğitimlerin, kişilerin kendini yeterli olarak algılamasını sağlayacak şekilde yürütülmesi; özellikle uygulamalara ağırlık verilmesinin mezuniyet sonrasında işyeri ve dışarıda karşılaştığı kaza ve hastalık gibi durumlarda daha doğru, etkin, verimli ve ne yaptığının bilincinde olacak şekilde ilkyardım hizmeti verilmesi sonucuna varılmıştır.

MYO'larda yer alan Özel Güvenlik ve Koruma Programlarının müfredatları arasındaki uyumu sağlamak amacıyla Genel Kolluk – Özel Güvenlik İşbirliği ve Entegrasyon (KAAN) Projesi ile standardize etmeye yönelik projeler yapılmalı ve Temel ve Mesleki İlkyardım olarak revize edilmelidir.

YÖK'e bağlı üniversitelerin MYO'larındaki İlkyardım dersi incelendiğinde Özel Güvenlik ve Koruma Programları ders planlarına göre haftalık ders saatleri için minimum 0 saatlik (açıköğretim), 2 saatlik (örgün öğretim) ve maksimum ise 5 saatlik dilimi verildiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin öğrendikleri ilkyardım uygulamalarını daha iyi anlamaları ve uygulayabilmeleri için ilkyardım dersinin saatlik kısmının haftanın gün sayısına göre artırılabilirliği düşünülmektedir. Bu konuda öğrencilere verilecek bilgilerin daha kalıcı olması için; teorik dersler görsel-işitsel araç ve modellerle desteklenmeli ve tüm öğrencileri kapsamalıdır (Polat ve Turacı, 2003). Üniversite eğitiminde verilecek ilkyardım derslerinde bu konulardaki farkındalık artırılmalı ve ilkyardım dersi uygulamalı eğitimlerle desteklenerek bilgi düzeyleri artırılmalıdır. Altındış ve ark. (2018) çalışmalarında; özellikle eğitim kurumlarında uygulamaya dayalı ilkyardım eğitimleri verilmesine olan ihtiyaç açık bir şekilde görülmüş ve bu nedenle ilkyardım bilgi ve becerilerinin üst seviyelere çıkarılması için, hedef grubun düzeyine uygun olarak ilk yardım eğitimlerinin planlanması, gerektiğinde müfredatlara eklenmesi ve sürekli bir şekilde güncellenmesi sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

Altındış S., Tok Ş., Aslan F.G., Adıgöl M.P. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 2018; 7(3): 125-130.

Bakar C. ve Maral I. (2010). Mesleki Eğitim Merkezinde ve Düz Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (Msg)*, 10(36): 41-47.

Demirbulat, Ö., G., Saatçi, G., Güzel, S., Ö., (2017), Turizm Rehberliğinde İlk Yardım Eğitiminin Gerekliliğinin Kavramsal Olarak İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi (USAK'17) Bildiri Kitapçığı, (International Social Research Congress), cilt: 2/6

Doğan, M. G. (2019). Özel Güvenlik Teşkilatında Eğitim Olgusu: Özel Güvenlik Eğitim Kursları ve Meslek Yüksekokullarındaki Özel Güvenlik Ve Koruma Bölümleri. (Master's Thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Duman N.B., Koçak C., Sözen C. (2013). Üniversite Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1): 57-70.

Galip U., Küçük U., Torpuş K. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 2(2): 67-77.

Göktaş S. B., Yıldız T., Köse S. (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Epilepsiye İlişkin İlk Yardım Bilgileri. *International Journal Of Basic And Clinical Medicine*, 3(2): 71-77.

Güler Ç. ve Bilir N. (1994). Herkes İçin İlk Yardım. Türkiye: Ankara, 5-15.

Karakurt, B. (2016). Sosyal e Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar. Detay Yayıncılık, Ankara. Editörler: Can C. ve Kilimci A.

Köksoy S., Öncü E., Şermet Ş., Sungur M.A. (2012). Cezaevinde Bulunan Mahkûmların İlk Yardım Bilgi Düzeyleri. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*, 2012; 12(1): 20-24.

Kuş, G. (2018). Doğal Afetler Sonrasında İnsanların İlk Yardım Bilgi Ve Beceri Düzeyi: Ne Yapabiliriz?. *Anadolu University of Sciences & Technology-B: Theoretical Sciences*, 6(2).

Maslow, A. H. (1943). A Theory Of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370.

Mortaş, H. (2019). Türkiye'de Özel Güvenlik Eğitimi: Üniversiteler Üzerine Nicel Bir İnceleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 384-403.

Polat S.A. ve Turacı G. (2003). Bir Polis Okulundaki Öğrencilerin İlk Yardım Konusundaki Bilgi ve Tutumları. *Atatürk Üniversitesi Tıp Dergisi*, 35: 27-32

Sönmez Y., Uskun E., Pehlivan A. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Temel İlk Yardım Uygulamalarına İlişkin Bilgi Düzeyleri Isparta Örneği. *Türk Pediatri Arşivi*, 49: 238-46.

Türkan H., Serinken M., Şener S., Çınar O., Tansel A., Eroğlu M. (2015). Çeşitli Meslek Gruplarının Erişkin Temel Yaşam Desteği Bilgi ve Beceri Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*, 5(3): 128-132.

Uçkun G., Yüksel A., Demir B. (2012). “Özel Güvenlik Sektörünün Türkiye”deki Rolü ve Dünya“daki Konumu”. *Electronic Journal Of Vocational Colleges*, 22-30, S.28.

Usta G., Küçük U., Torpuş K. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 2(2), 67-77.

Utlu N. ve Altan A. (2021). Meslek Yüksekokullarında Yetişen Yardımcı Sağlık Personelinin İlk Yardım Eğitimlerinin Etkinliği ve Yeterliliği. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 4(1): 85-97.

Yetiş G. ve Gürbüz P. (2018). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 6(2), 64-76.

Yıldırım S., Karsen H., Çadırcı D. (2016). Ev Kazaları Nedeniyle Acil Servise Başvuran Hastaların Değerlendirilmesi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 13(1): 68-73.

YKS-2021 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu <https://www.osym.gov.tr/tr,21306/2021-yks-ek-yerlestirme-kilavuz-ve-tablolar.html> (22.09.2021).

Yükseköğretim Akademik Arama <https://akademik.yok.gov.tr/akademikarama/> (22.09.2021).

Yükseköğretim Kurumları Doküman Paylaşım Sistemi <http://www.oidbdokuman.com/?Pnum=9&Pt=Ders+Program%C4%B1+Ve+%C4%B0%C3%A7erikleri> (22.09.2021).

5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun (26/06/2004 Tarih ve 25504 Sayılı Resmi Gazete).

5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun Uygulamasına İlişkin Yönetmelik (07/10/2004 Tarih Ve 25606 Sayılı Resmi Gazete).

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

Development of New and Original Course Material about Mind Games

Mustafa BATAR¹

Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Computer Engineering

---

ABSTRACT

Research Article

To adapt to the developments in science and technology, compete with them, and adapt to changing events and situations, our mental competencies need to progress, develop, and improve. In this context, intelligence games generally contribute to students' and individuals' recognition and development of their intellectual potential. Also, intelligence games are classified under six main headings by the Ministry of National Education: reasoning and processing games, memory games, word games, strategy games, geometric mechanical games, and intelligence questions. Moreover, mind games are defined by the Ministry of National Education as tools that develop individual, team, and competitive working skills and provide a positive attitude towards problem-solving. In this study, mental games training material has been created by preparing 111 new intelligence games in reasoning and operation games, verbal games, geometric and mechanical games, memory games, strategy games, and intelligence questions that improve students' mental competencies. With the help of the prepared training document – the course material – it is aimed that the students put forward different and original strategies in the face of problems, make fast and correct decisions, have a systematic mindset, and develop it. In addition to that, the contribution of the educational material is aimed to develop students' problem solving, communication and reasoning, self-regulation and psychomotor skills, and affective characteristics. In line with this plan, 111 original questions have been designed and developed under six main titles related to intelligence games in this study. In addition, this material development study is thought to be a guide for researchers and teachers.

Key Words: Mind games, training of mind games, mental competency, course material.

Received: 17.08.2021

Revision received:
25.10.2021

Accepted: 30.10.2021

Published online:
30.10.2021

---

¹ Corresponding author:

Dr.

e-mail: mbatar@mehmetakif.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8231-6628

Zekâ Oyunları ile İlgili Yeni ve Orijinal Bir Ders Materyali Geliştirilmesi

Mustafa BATAR¹

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Bilgisayar
Mühendisliği Bölümü

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bilim ve teknoloji dünyasındaki gelişmeler doğrultusunda yaşanan ilerlemelere uyum sağlayabilmek, onlarla rekabet edebilmek, değişen olaylara ve durumlara adapte olabilmek için zihinsel yeterliliklerimizin ilerlemesi, gelişmesi ve yerinde olması gerekmektedir. Bu bağlamda, zekâ oyunları, genel olarak hem öğrencilerin hem de bireylerin zekâ potansiyellerini tanmasına ve geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zekâ oyunları; akıl yürütme ve işlem oyunları, hafıza oyunları, kelime oyunları, strateji oyunları, geometrik mekanik oyunlar ve zekâ soruları olmak üzere 6 ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Ayrıca, zekâ oyunları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, bireysel, takım halinde ve rekabet ortamında çalışma becerilerini geliştiren ve problem çözmeye yönelik olumlu bir tutum sağlayan araçlar olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada, öğrencilerin zihinsel yeterliliklerini geliştirici akıl yürütme ve işlem oyunları, sözel oyunlar, geometrik ve mekanik oyunlar, hafıza oyunları, strateji oyunları ve zekâ soruları kategorisinde toplam 111 tane yeni zekâ oyunu hazırlanarak bir zekâ oyunları eğitim materyali oluşturulmuştur. Hazırlanan eğitim dokümanı – ders materyali – aracılığıyla, öğrencilerin problemler karşısında farklı ve özgün stratejiler ortaya koyması, hızlı ve doğru kararlar vermesi, sistematik bir düşünce yapısına sahip olup geliştirmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte, geliştirilen bu eğitim materyali sayesinde, öğrencilerin problem çözme, iletişim ve akıl yürütme, öz düzenleme ve psikomotor becerilerinin ve duyuşsal özelliklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu plan doğrultusunda, bu çalışmada, zekâ oyunları ile ilgili 6 ana başlık altında 111 orijinal soru tasarlanıp geliştirilmiştir. Ek olarak yapılan bu materyal geliştirme çalışmasının araştırmacılara ve öğretmenlere yol gösterici olması düşünülmektedir.

Alınma Tarihi:
17.08.2021
Düzeltilmiş hali alınma
tarihi: 25.10.2021
Kabul Edilme Tarihi:
30.10.2021
Çevrimiçi yayınlanma
tarihi: 30.10.2021

Anahtar Kelimeler: Zekâ oyunları, zekâ oyunları eğitimi, zihinsel yeterlilik, ders materyali.

¹ Sorumlu yazar:

Dr.

e-mail: mbatar@mehmetakif.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8231-6628

Giriş

Oyun oynama ve öğrenmenin insan gelişimi ile ilişkili olduğu ve insanların belli kurallar içinde oyun oynayarak sosyal ve kültürel bir bağlam içinde bilişsel ve duyuşsal gelişim sağladığı belirtilmektedir (Yang, 2012). Eğlenerek öğrenme aracı olan oyunların eğitsel olarak kullanıldığında ise öğrenenlerin ilgi ve motivasyonlarını arttırdığı, akademik performanslarının gelişimine katkı sağladığı (Yang, 2015), öğrenmeyi zorunluluk olmaktan çıkarıp içsel motivasyon sağladığı (Alessi & Trollip, 2001), oyun içeriği ile bir yandan bilgi verirken bir yandan da oyun oynarken çeşitli beceriler gelişmesine (McFarlane, Sparrowhawk & Heald, 2002) imkân verdiği gibi birçok yararları ve pozitif yönleri olduğu ifade edilmektedir.

Eğitsel oyun bağlamında önemli potansiyele sahip oyun türlerinden biri de zekâ oyunlarıdır (Sadıkoğlu, 2017). Hızla değişen teknolojik yeniliklere ayak uydurma, yaratıcı düşünme, stratejik planlar yapabilme gibi beceriler gün geçtikçe önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, zekâ oyunları bu becerilerin kazanılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Yılmaz, 2019). Bu açıdan ülkemizde öğrencilerin çeşitli oyunlar ve etkinliklerle zihinsel kapasitelerinin ve bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin geliştirilmesinde zekâ oyunlarının etkili bir araç olduğu öngörülmüştür. Bu doğrultuda, zekâ oyunları dersi, 2012 yılında çalışmaları başlayan, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Zeka Oyunları Dersi (5., 6., 7. ve 8. Sınıflar için) kapsamında, 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren 5. ve 6. sınıflardan başlanarak kademeli bir şekilde seçmeli olarak uygulanmaya başlamıştır (Alkaş-Ulusoy, Saygı & Umay, 2017). Uygulanan zekâ oyunları dersi program içeriğinde, dersin amacı; öğrencilerin zekâ potansiyellerini tanıması ve geliştirmesi, problemler karşısında farklı ve özgün stratejiler geliştirmesi, hızlı ve doğru kararlar vermesi şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin sistematik bir düşünce yapısı geliştirmesi, zekâ oyunları kapsamında bireysel, takım halinde ve rekabet ortamında çalışma becerileri geliştirmesi ve problem çözmeye yönelik olumlu bir tutum geliştirmesi, zekâ oyunları dersi içerisinde hedeflenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Bu ders odağının, öğrencilerin problem çözme, iletişim ve akıl yürütme, öz düzenleme ve psikomotor becerilerinin ve duyuşsal özelliklerinin geliştirilmesi olduğu belirtilmektedir (MEB, 2013).

Zekâ oyunları, öğrencilerin zekâ potansiyellerini tanıması ve geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, zekâ oyunları bireysel, takım halinde ve rekabet ortamında çalışma becerilerini geliştiren ve problem çözmeye yönelik olumlu bir tutum geliştiren araçlar olarak da tanımlanmaktadır (Çağır ve Oruç, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zekâ oyunları, akıl yürütme ve işlem oyunları, hafıza oyunları, kelime oyunları, strateji oyunları, geometrik mekanik oyunlar ve zekâ soruları şeklinde sınıflandırılmaktadır (Kula, 2021). Akıl yürütme oyunları, verilen ipuçlarını değerlendirerek ve mantıksal çıkarımlar yaparak sonuca ulaşılan, çoğunlukla tek kişilik bulmaca tarzındaki oyunlardır; mantıksal çıkarımların yanı sıra, dört işlem bilgisinin kullanıldığı oyunlar ise işlem oyunları olarak ifade edilmektedir. Sözel oyunlar ise, bireylerin sözcük dağarcıklarından veya temel genel kültürlerinden faydalandıkları oyunlardır. Bununla birlikte, geometrik mekanik oyunlar ise, geometrik düşünme yöntemlerinden, uzamsal düşünme becerisinden, el göz koordinasyonundan ve/ya motor becerilerinden faydalanılan oyunlar olarak belirtilmektedir. Kısa ve/ya uzun dönem hafızanın kullanıldığı oyun türleri ise hafıza oyunlarıdır. (Kula, 2020). Kaybeden ve kazananın bulunduğu iki veya daha fazla kişiyle oynan zekâ oyunları ise strateji oyunları olarak tanımlanmaktadır. Buna ek olarak, başlangıçta çözüm yöntemi belirgin olmayan, oyuncunun ipuçlarını incelemesi sonucunda net bir yanıtı ulaştığı, çoğunlukla tek kişi tarafından oynanan ve soruyu tasarlayan kişinin aradığı yanıtı bulunması beklenen zekâ oyunu türü ise zekâ soruları olarak ifade edilmektedir (Oruç ve diğerleri, 2019).

Zekâ oyunları ile yapılan etkinliklerin; öğrencilerin akademik başarılarına (Bottiono & Ott, 2006; Demirel, 2015); problem çözme becerilerine (Baki, 2018; Demirel, 2015; Türker,

2019); akademik özyeterlilik becerilerine (Baki, 2018); bilişsel becerilerden stratejik düşünme, dikkati yoğunlaştırma, parça-bütün ilişkisini kurma, analiz, görsel algı ve ipuçlarından yararlanma becerilerine (Marangoz, 2018); görsel algı ve dikkat becerilerine (Altun, 2017; Çakıcı, 2018; Garris, Ahlers & Driskell, 2002); uzamsal becerilerine (Demirkaya, 2017; Demirkaya & Masal, 2017); matematiksel becerilerine, duyuşsal özelliklerine, çoklu zekâ alanlarına ve iletişim becerilerine (Alkaş-Ulusoy, Saygı ve Umay, 2017); eleştirel düşünme becerilerine (Savaş, 2019) olumlu etkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Bottino ve Ott (2007) zekâ oyunlarının düşünme becerileri, mantıksal akıl yürütme ve stratejik düşünme gibi özelliklerin geliştirilmesinde son derece önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Alkan ve Mertol (2017) ise veliler açısından zekâ oyunları eğitiminin öğrencilere farklı beceri ve disiplin kazandırarak kendilerini geliştirme fırsatı verdiğini, öğrenmelerini geliştirdiğini, pratik düşünme, bilinçli olma ve bilgiyi kullanma, oyunla ve eğlenerek öğrenme gibi davranışlar kazandırdığını belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğrencilerin en çok tercih ettikleri oyun kategorileri arasında, bilgisayar oyunları (%86.1), zekâ oyunları (%70.7), atari oyunları (%62.6) ve çocuk oyunları (%49.8) olduğu tespit edilmiştir (Arslan, Yücel ve Güllü, 2010). Bu açıdan öğrencilerin bilgisayar oyunlarından sonra en çok tercih ettikleri oyun türünün zekâ oyunları olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Zekâ ve Akıl Oyunları

Tıpkı oyunlar ve oyuncaklar gibi zekâ ve akıl oyunları da insanlığın bilinen en eski oyun materyalleri arasında yer almaktadır. Tarihe bakıldığında taşların ve araçların önemli olduğu görülmektedir. Farklı ülke ve kültürlerde oyun nesnelere arasında yer alan öğeler, en eski oyun araçları olmasının yanı sıra, yine en eski oyunlar taş oyunlarıdır. Günümüz zekâ ve akıl oyunlarından biri olan “beş taş”, tarihi çok eskilere dayanan bir oyundur (Çalışkan ve Karadağ, 2014).

Günümüz dünyasında zekâ ve akıl oyunları, teknolojinin getirdiği değişimlere yol açan ve hızla ilerleyen bazı olumsuz durumlara karşı hizmet veren alternatif eğitim materyallerini ortaya çıkarmaktadır. Teknolojik cihazların öğrencilere sunduğu bazı eğitici olmayan oyunlar, bireyleri bağımlı hale getirmekte ve sosyal olmaktan uzak tutmaktadır. Bu nedenle, bireyin kaliteli bir yaşam sürmesi için gerekli olan beceri ve yetenekleri geliştirmesinin yanında sosyalleşmeyi, eğlenmeyi, öğrenmeyi teşvik edecek oyunlara yönelmesi odak noktası olmak zorundadır. Zekâ ve akıl oyunları bu anlamda işlev gören çok önemli araçlardır (Oruç ve Çağır, 2020).

Zekâ ve akıl oyunları çocuklar için bir oyun ortamı yaratmaktadır. Oyunun eğitsel işlevi Razon (1985) tarafından çocuğun oyun aracılığıyla etrafındaki nesnelere öğrenmesini ve bunları nasıl kullanacağını öğrenmesini sağlamak olarak ifade edilmektedir. Oyun ile çocuk küçük-büyük, ağır-hafif, çok-az vb. kavramları öğrenmektedir. Çocuk ayrıca oyunlarla renkleri, şekilleri ve boyutları ayırt etme becerisi de kazanmaktadır. Öğrenme ortamlarında oyun, çocuğun üretme yeteneğini geliştirmesine, kendini ifade etmesine katkı sağlamasına, paylaşarak dayanışma duygusunu geliştirmesine yardımcı olmakta; benzer şekilde işini bitirmesine, sorumluluk duygusunu ve problem çözme becerilerini geliştirmesine, sebep-sonuç ilişkisi kurmasına ve kas becerilerini geliştirmesine katkı vermektedir (Metiner, 2018).

Eğitsel oyun kategorisinde yer alan zekâ oyunları arasında “tangram”, “satranç”, “kelime avı”, “yapboz”, “sudoku”, “kendoku”, “dama”, “koridor” gibi oyunlar yer almaktadır. Bu bağlamda, genel çerçevede zekâ oyunları; bireylerin eğlenmeleri, kendi yeteneklerini fark etmeleri, sorunlara doğru ve etkili çözümler üretmeleri ve kendilerini yenilemeleri amacıyla gerçekleştirilen etkinlikler bütünü olarak adlandırılmaktadır (Şeb ve Bulut Serin, 2017).

Zekâ oyunlarının ağırlıklı olarak eğitici boyut ve eğlendirici boyut üzere iki temel gruptan oluştuğu görülmektedir. Özellikle kendini geliştirme boyutu düşünüldüğünde çocuklar

için daha faydalı olduğu düşünülmektedir (Marangoz ve Demirtaş, 2017). Çocukların zekâ oyunları – özellikle bilişsel gelişimleri açısından – erken yaşlarda tanışmaları oldukça önemlidir. Zekâ oyunlarının genellikle çocukların düşünme becerilerini geliştirmek – problem çözme, analiz etme ve ilişki kurma – için kurucu araçlar olduğu düşünülmektedir (Adalar, Yüksel, 2017). Buna ek olarak, TÜZDER (2013) programı incelendiğinde zekâ oyunlarının çocuklarda geliştirdiği beceriler girişimcilik, empati, disiplin, öz kontrol, içsel motivasyon, öz yeterlilik, cesaret ve özgüven ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca, zekâ oyunları zihinsel egzersizler için de önem teşkil etmektedir (Ott & Pozzi, 2012).

Zekâ oyunları, öğrencilerin zihinsel ve bilişsel kapasitelerini artırmanın yanı sıra, oluşturdukları grup oyunlarının da etkisiyle öğrencilerin sosyal gelişimlerini desteklemekte, öğrenenlerin özgüvenlerini artırarak başarısızlıklarına çözüm bularak yollarına devam edebilmelerini sağlamaktadır (Marangoz, 2018). 21. yy becerileri incelendiğinde çağın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik becerilerin üst düzey düşünme ve problem çözme becerileri olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrenenlere bilgi aktarımının yanı sıra üst düzey düşünme becerilerinin öğretilmesine de önem verilmelidir. Bununla ilgili olarak zekâ oyunları, bireylere öğrenme fırsatları sunarak üst düzey düşünme becerilerinin öğretilmesi ve geliştirilmesinde destekleyici bir materyal işlevi görmektedir. Ayrıca, zekâ oyunları, çocukların zaten sahip oldukları bilgi ve becerileri ortaya çıkarmaları, bilgi, beceri ve potansiyellerini çeşitli uygulamalarla farklı ortamlarda ileri sürmeleri ve bireylerin öğrenme durumlarını anlamlı hale getirerek öğrenmeler arasında ilişki kurmalarını sağlamaları açısından önemli birer eğitim araçları olarak görülmektedir (Ott & Pozzi, 2012).

Zekâ oyunları, günümüz eğitim sisteminin temel amaçlarından biri olan üst düzey yaşam becerilerini kazandırmak için kullanılacak tekniklerden ortaya çıkmaktadır. “Sudoku”, “jenga”, “koridor”, “kelime oyunu”, “rubik küp”, “dama” gibi zekâ oyunlarının insan beyni üzerinde çok yoğun etki ve egzersiz yaptığı düşünülmektedir. Ayrıca zekâ oyunları oynayan bireylerin analitik düşünme, pratik karar verme ve problem çözme gibi birçok beceriyi geliştirdiği görülmektedir (Marangoz ve Demirtaş, 2017).

Zekâ oyunları, eğitici oyun türleri içerisinde önemli oyunlar arasında yer almaktadır. Bir kişinin mantıksal problem çözme becerilerini ve bazı stratejilerini kullandığı bir zekâ oyunu, problem çözme, düşünme süreçlerini destekleme ve beyni eğitime işlevlerine sahiptir. Griffiths’e (1996) göre, zekâ oyunlarının öğrenmeyi teşvik etme, eğitici bir bileşene sahip olma ve insanların oyun hakkındaki olumsuz düşüncelerini değiştirme gibi işlevleri vardır. Bottino ve Ott (2006), zekâ oyunlarının bireyi mantıksal akıl yürütme, stratejik düşünme ve de yalın düşünme becerilerini geliştirmede desteklediğinin altını çizmektedir. Ayrıca, öğrenme etkinliğinde zekâ oyunlarının odaklanma, dikkat toplama, motivasyonu artırma ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme gibi davranış temelli eğitimi destekleyen etkileri olduğu vurgulanmaktadır. Buna ek olarak, zekâ oyunları, kendine güveni ve farklı düşünmeyi artırmaya yönelik hazırlanan ve en önemlisi hızlı ve doğru kararlar verme konusunda bireyleri sürekli olarak kendilerini geliştirmeye teşvik eden bir etkinlik grubu olarak görülmektedir (Devecioğlu ve Karadağ, 2014).

Teknolojik gelişmelerle birlikte, oyunlar çocukların hayatında vazgeçilmez bir eğlence ve uğraş alanı haline gelmiştir. Bu nedenle eğitim alanı için de oyunlara da odaklanmak amaçlanmalı ve bunun bir gereklilik olduğu idrak edilmelidir. Bununla birlikte, oyunların eğitim sürecinde kullanımına yönelik bir takım yaklaşımların olduğu da bilinmektedir. Genel olarak oyun geliştirmek hala zorlu bir süreçtir ve hem eğlenceli olması hem de tüm birimlere uyarlanabilmesi oldukça güçtür ve zaman almaktadır. Zekâ oyunlarının eğitim sürecine entegrasyonu öğrenciler için hem bilişsel hem de farklı sonuçlar doğuracaktır. Zekâ oyunları, içsel motivasyon oluşturma, aktif ve sosyal öğrenme fırsatları sağlama, bilişsel ve duyuşsal becerileri geliştirme (Demirel, 2015) gibi potansiyeller ve farklılıklar sunmaktadır.

Zekâ ve akıl oyunlarının sadece matematik ya da sözel zekâyâ değil, çoklu zekâ alanlarına da hitap edebildiğinin altı çizilmelidir. Bu bağlamda, çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirme yapmak yerinde olacaktır. Çoklu zekâ kuramının kurucusu Howard Gardner, insan beyninin modüler bir yapıdan oluştuğunu ve beynin sözel, sayısal, görsel, dilsel ve mimik sembol sistemlerini kullanarak psikolojik işlemleri gerçekleştirebildiğini ifade etmektedir (Gardner ve Hatch, 1990). Gardner bu teori ile zekâyı yetenek ya da beceri olarak değil, daha çok zekâ çerçevesinde bireylerin sahip olduğu yetenekler ya da bireylerin sahip olduğu beceriler olarak ele alarak farklı bir zekâ tanımı yapmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak Gardner zekâyı, zengin doğal ortamlarda problem çözme ve yeni bir ürün yaratma yeteneği olarak tanımlamaktadır (Oruç, 2019).

Çoklu zekâ kuramı bize kavram öğretiminde yeni bir metodolojiye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Çoklu zekâ kuramı ile birlikte yürütülen etkinliklerin olumlu sonuçları kavram öğretimi sürecinde çoklu zekâ kuramına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Çoklu zekâ kuramına ilişkin kavram öğretiminde yaklaşımların benimsenmesi veya alternatif etkinliklere yönelmesinde yarar olduğu vurgulanmaktadır (Köksal, 2006). Çoklu zekâ kuramı bize her çocuğun gelişen zekâ alanına paralel olarak yetenek ve becerilerinde farklılıklar olabileceğini göstermektedir. Bu hesapta, çocukların deneyimleri için temel olan oyun tercihleri de bireyin yetenek ve becerilerine göre seçilebilmektedir. Ayrıca kavram öğretiminde kavram yanlışlarının olmaması ve kavram oluşturma ile ilgili olarak çoklu zekâ kuramına dikkat edilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, çeşitli kategori ve türlerdeki zekâ ve akıl oyunları, birden fazla beceri alanına ve zekâyâ hitap ederek çoklu zekâ kuramının önemli nesnelere olabilmektedir. Zekâ ve akıl oyunları, bireyin psikomotor alan, bilişsel alan, duyuşsal alan, dil alanı, sosyal alan ve diğer alanlardaki yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olan nesnelere (Oruç ve diğerleri, 2019).

Bunlara ek olarak, çoklu zekâ kuramının bir gereği de farklı ve çoklu öğrenme ortamlarının olması ve geliştirilmesidir. Her birey farklı alanlarında gelişebilirse, zekâ ve akıl oyunları gibi çoklu ortamlar sağlayan araçlar eğitim ortamlarında da etkili olabilecek ve verim sağlayabilecektir (Oruç ve Çağır, 2020). Bu bağlamda, yenilikçi eğitim sistemimizde artık hızlı, pratik ve doğru kararlar alabilen öğrencilere ihtiyacımız vardır. Bu durumun öğrenciler açısından hem eğlenceli hem de öğretici olması için de eğitimde oyunlara ihtiyacımız vardır. Bu amaçla öğrencilerin duygu durumlarını oyunlarla değiştirebiliriz. Aynı zamanda bilişsel değişimi de sağlayabileceğimiz oyunlar akıl ve zekâ oyunlarıdır. Beyin eğitici ve geliştirici oyunlar olarak da kabul gören zekâ oyunları beyine egzersiz yaptırarak ve bireyleri bir tür beyin jimnastiği yaptırarak beynin daha çok çalışmasını sağlayıp bireylerin bilişsel işlevlerini geliştirebilir. Milli Eğitim Bakanlığı zekâ oyunlarını, “gerçek hayat problemlerini de kapsayan her türlü problemin oyunlaştırılmış halidir ve öğrencilere problem çözme becerisinin temeli olan akıl yürütme becerisini kazandırmada etkili bir araçtır” şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2013). Bu doğrultuda bu çalışma kapsamında geliştirilen 111 yeni ve orijinal zekâ oyununun (eğitim materyal ve dökümanının); hem çoklu zekâ kuramına, hem çoklu zekâ ortamlarına, hem çoklu eğitim ortamlarına hem de eğitim dünyasına olumlu katkılar sağlayabileceği hedeflenmektedir. Eğitim kalitesini artırabilmek için, öncekilerden farklı ve literatürden bağımsız olarak hazırlanan bu eğitim materyali gibi çalışmalara oldukça ihtiyacımız olduğu açıkça görülmektedir. Bu kapsamda, geliştirilen zekâ oyunları ile öğrencilerin bireysel potansiyellerini tanıması ve var olan potansiyellerini geliştirmeleri, herhangi bir sorun karşısında hızlı ve doğru kararlar alabilecekleri stratejiler geliştirebilmeleri, takım çalışması yaparak sosyalleşmeleri, matematiğe karşı olumlu tutum geliştirebilmeleri ve en önemlisi de problem çözmenin altında yatan matematiksel akıl yürütme süreç becerilerini geliştirebilmeleri etkin bir şekilde sağlanabilecektir.

Yöntem

Geliştirilen ders materyali için öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Zekâ Oyunları Dersi (5., 6., 7. ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı (2013) doğrultusunda zeka oyunlarına yönelik MEB Öğretmenler İçin Öğretim Materyali (MEB, 2016), Türk Beyin Takımı, Türkiye Zeka Vakfı, Tüm Akıl ve Zeka Oyunları Federasyonu vb. vakıf, federasyon vb. kurum/kuruluşların, zeka oyunlarına ilgili kişilerin hazırlamış oldukları zeka oyunları ile ilgili çeşitli eğitim materyalleri incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda verilen zeka oyunları eğitiminin tüm beceri ve konularını kapsamaması göz önünde bulundurularak çalışmada ele alınacak oyun kategorileri akıl yürütme ve işlem oyunları, sözel oyunlar, geometrik ve mekanik oyunlar, hafıza oyunları, strateji oyunları ve zeka soruları olarak belirlenmiştir. Bu belirlenen kategorilerde hangi oyun türlerinin yer alacağı planlanmıştır.

Bulgular

Eğitim materyalinde hazırlanan zekâ oyunları Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Zekâ Oyunları Dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı (2013)'nda yer alan altı alt boyutu kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda akıl yürütme ve işlem kategorisinde sudoku, kendoku, kakuro, bölmece, sihirli piramit, abc bağlama, çarpmaca, işlem karesi, futoşiki, hedef tahtası, kare karalamaca oyun türlerinden 30 oyun; sözel oyunlar kategorisinde şifre oyunları, anagramlar, sözcük gruplama, resfebe, kelime avı, sözcük yerleştirme oyun türlerinden 23 oyun; geometrik mekanik oyunlar kategorisinde tangram, zar problemleri, yap-bozlar oyun türlerinden 9 oyun; hafıza oyunları kategorisinde eş bulma, yön bulma oyun türlerinden 10 oyun; strateji oyunları kategorisinde mayın tarlası, sayı tahmin etme, amiral battı oyun türlerinden 9 oyun ve zekâ soruları kategorisinde ise kibrit problemleri, farklı olanı bulma, sonraki terimi bulma, ilişki kurma, mantık problemleri ve oklar oyun türlerinden 30 oyun olmak üzere toplam 111 zekâ oyunu kullanılmıştır. Geliştirilen eğitim materyali oyun çeşitliliği, zaman, oyunun zorluk derecesi, soru sayısı gibi unsurlar gözetilerek hazırlanmaya çalışılmıştır.

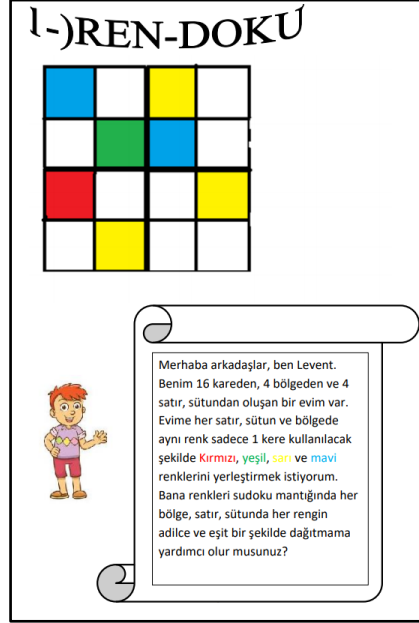
Belirlenen ölçütler ve çalışmada hazırlanması planlanan oyunlar doğrultusunda, içeriği ve görsel tasarımı tamamen yeni ve orijinal olan 111 zekâ oyununu içeren bir eğitim ve ders materyali seti oluşturulmuştur. Oyunların belirlenmesinde ve oluşturulmasında farklı zihinsel ve duyuşsal becerilerin gelişmesine katkı sağlayabilme, yüz yüze ve uzaktan eğitimle sorun yaşamadan oynanabilme, bireysel ve/ya grupta oynanabilecek oyunlar olma, ulusal ve uluslararası zekâ oyunları yarışmalarında sorulan zekâ oyunları soruları tarzında olma gibi özellikler gözetilmiştir. Hazırlanan oyunlarda, MEB tarafından zekâ ve akıl oyunları yönetmeliğinde de temel alınan, Gredler'in (2004) eğitsel oyunlar için önerdiği tasarım ölçütleri esas (temel) alınmıştır. Bu doğrultuda oyunda başarı sağlamak için; öğrenilmiş konu içeriğini oyuna aktarma, oyundaki kuralları ve hedefleri açık ve anlaşılır bir şekilde hem yazılı hem de sözlü olarak açıklama, zorluk düzeyi bakımından öğrencilerin seviyelerine uygun şekilde oyun tasarımını yapma, oyunların sonunda birçok kazananın olması, zorlayıcı ve ilgi çekici olmakla birlikte belirli bilgi ve becerinin de uygulanmasını gerektirme ölçütleri esas alınarak zekâ oyunları tasarlanıp geliştirilmiştir.

Bu oyunlar 6 ana başlık altında gruplandırılmıştır: akıl yürütme ve işlem oyunları, sözel oyunlar, geometrik ve mekanik oyunlar, hafıza oyunları, strateji oyunları ve zekâ soruları. Her bir oyun başlığına ait birer örnek aşağıdaki şekillerde gösterilmeye çalışılmıştır: Şekil 1'de, akıl yürütme ve işlem oyunları grubuna ait bir soru gösterilmiştir: REN-DOKU. Şekil 2'de, sözel oyunlar grubuna ait bir soru verilmiştir: GİZ-EM. Şekil 3'de, geometrik ve mekanik oyunlar grubuna ait bir soru gösterilmiştir: TEK'Lİ ZAR. Şekil 4'de, hafıza oyunları grubuna ait bir soru verilmiştir: ADALETİN PARÇALARI. Şekil 5'te, strateji oyunları grubuna ait bir soru

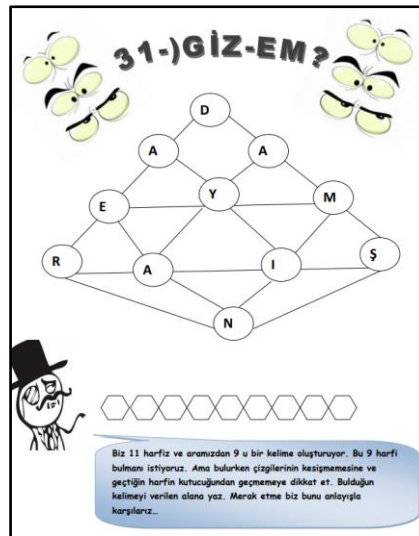
gösterilmiştir: TOPLARIM NEREDE. Şekil 6’da, zekâ soruları grubuna ait bir soru verilmiştir: OKLARIN DİLİ.

RENDOKU soru metni: *Merhaba arkadaşlar, ben Levent. Benim 16 kareden, 4 bölgeden ve 4 satır, sütundan oluşan bir evim var. Evime her satır, sütun ve bölgede aynı renk sadece 1 kere kullanılacak şekilde Kırmızı, yeşil, sarı ve mavirenklerini yerleştirmek istiyorum. Bana renkleri sudoku mantığında her bölge, satır, sütunda her rengin adilce ve eşit bir şekilde dağıtmama yardımcı olur musunuz?*

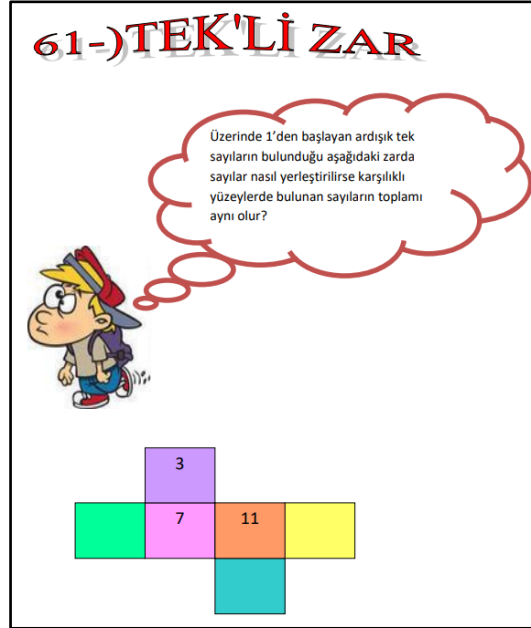
Şekil 1. Akıl yürütme ve işlem oyunları grubuna ait bir oyun.

GİZ-EM soru metni: *Biz 11 harfiz ve aramızdan 9 u bir kelime oluşturuyor. Bu 9 harfi bulmanı istiyoruz. Ama bulurken çizgilerinin kesişmemesine ve geçtiğin harfin kutucuğundan geçmemeye dikkat et. Bulduğun kelimeyi verilen alana yaz. Merak etme biz bunu anlayışla karşılız...*

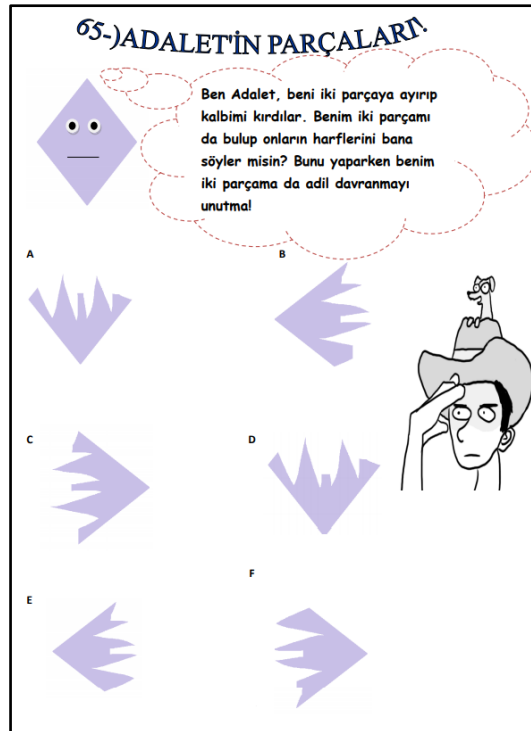
Şekil 2. Sözel oyunlar grubuna ait bir oyun.

TEK'Lİ ZAR soru metni: Üzerinde 1'den başlayan ardışık tek sayıların bulunduğu aşağıdaki zarda sayılar nasıl yerleştirilirse karşılıklı yüzelerde bulunan sayıların toplamı aynı olur?

Şekil 3. Geometrik ve mekanik oyunlar grubuna ait bir oyun.

ADALET'İN PARÇALARI soru metni: Ben Adalet, beni iki parçaya ayırıp kalbimi kırdılar. Benim iki parçamı da bulup onların harflerini bana söyler misin? Bunu yaparken benim iki parçama da adil davranmayı unutma!

Şekil 4. Hafıza oyunları grubuna ait bir oyun.

TOPLARIM NEREDE soru metni: *Haydi saklambaç oynayalım. Siz ebesiniz. Ama saklanan ben değil toplarım. Toplarımı yukarıdaki halı sahada sakladım ancak siz arkadaşlarımla topları bulabilmesi için bazı ipuçları verdim. Haydi, toplarımın yerini bulun bakalım. İpucu: Rakamlar çevrelerindeki komşu hücrelerde (çaprazında, aşağısında, yukarısında, sağında, solunda) kaç top olduğunu gösteriyor.*

13-)TOPLARIM NEREDE?

Haydi saklambaç oynayalım. Siz ebesiniz. Ama saklanan ben değil toplarım. Toplarımı yukarıdaki halı sahada sakladım ancak siz arkadaşlarımla topları bulabilmesi için bazı ipuçları verdim. Haydi toplarımın yerini bulun bakalım.

İpucu: Rakamlar çevrelerindeki komşu hücrelerde (çaprazında, aşağısında, yukarısında, sağında, solunda) kaç top olduğunu gösteriyor.

Şekil 5. Strateji oyunları grubuna ait bir oyun.

OKLARIN DİLİ soru metni: *Sizlere yukarıda verdiğimiz tablodaki oklar belirli bir kurala göre yer almışlardır. Sizlerden istediğimiz şey ise bay silginin gelip tabloda sildiği altı kutucuğa hangi yöne bakan okların gelmesi gerektiğini bulup, o okları kullanarak bir harf oluşturmanız (Büyük harf, Örn: M) Biz bulamadık. Bu konuda size güveniyoruz. Hadi bakalım.*

110-)OKLARIN DİLİ
110-ОКЛАРИН ДІЛІ

1 2 3 4 5 6

Sizlere yukarıda verdiğimiz tablodaki oklar belirli bir kurala göre yer almışlardır. Sizlerden istediğimiz şey ise bay silginin gelip tabloda sildiği altı kutucuğa hangi yöne bakan okların gelmesi gerektiğini bulup, o okları kullanarak bir harf oluşturmanız (Büyük harf, Örn: M) Biz bulamadık. Bu konuda size güveniyoruz. Hadi bakalım

Şekil 6. Zekâ soruları grubuna ait bir oyun.

Hazırlanan eğitim materyalinde yer alan soruların çözümleri yapılarak cevap anahtarı oluşturulmuş ve gerekli son kontroller yapılmıştır. Ayrıca, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde zekâ oyunları alanında çalışmaları olan bir akademisyenden ve Burdur Apaslan Ali Can Bilim ve Sanat Merkezi'nde çalışan bir matematik öğretmeninden hazırlanan sorular ve cevapları ile ilgili uzman görüşü alınıp eğitim materyali oluşturma konusunda olumlu katkılar sağlanmıştır. Hazırlanan ders materyali ile ilgili ayrıntılar aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1. *Geliştirilen orijinal ders materyalinin içeriği.*

Oyun kategorisi	Oyun türü	Eğitim materyalindeki oyun numarası
Akıl yürütme ve işlem oyunları	Sudoku	1-3
	Kendoku	4-6
	Kakuro	7
	Bölmece	8
	Sihirli piramit	10-11
	ABC Bağlama	22-24
	Çarpmaca	25-27
	Futoşiki	28
	İşlem karesi	29-30
	Hedef tahtası	12-21
Sözel oyunlar	Kare karalama	9
	Şifre oyunları	34-41
	Anagramlar	31,32,53
	Sözcük gruplama	42,52
	Resfebe	33
	Kelime avı	43-46
Geometrik ve mekanik oyunlar	Sözcük yerleştirme	47-51
	Tangram	54-60
	Zar problemleri	61
Hafıza oyunları	Yap-bozlar	62
	Eş bulma oyunları	63-66
Strateji oyunları	Yön bulma	67-72
	Mayın tarlası	73
	Sayı tahmin etme	74-75
Zekâ soruları	Amiral battı	76-81
	Kibrit problemleri	82-84
	Farklı olanı bulma	85-87
	Sonraki terimi bulma	88-95
	İlişki kurma	96-105
	Mantık problemleri	106-109
Oklar	110-111	

Tablo 1’de, tasarlanıp geliştirilen zekâ oyunları ile ilgili eğitim ve ders materyalinin içeriği, başlık ve konu esaslı olarak verilmiş ve ilgili soruların dökümandaki sayfa numaraları açıkça gösterilmiştir. Ortaya konan bu içerik doğrultusunda orijinal ders materyali seti hazırlanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Alanyazında zekâ oyunları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde sınırlı kapsam ve sayıda araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalarda genellikle zekâ oyunlarının ve zekâ oyunları dersinin çeşitli becerilere etkilerinin ele alındığı tespit edilmiştir. Bireylerin zekâ kapasitelerinin artmasında katkıları olan zekâ oyunları oynamanın, öğrencilerin bilişsel özelliklerinin yanı sıra duyuşsal ve davranışsal yeterliliklerinin gelişimine katkı sağladığı ve gelişmiş insan gücünün oluşturulmasında da önemli etkileri olduğu görülmektedir (Devecioğlu & Karadağ, 2014). Bununla birlikte, Demirel (2015) ise ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin Türkçe ve Matematik derslerinde yapılan zekâ oyunları ile, ders etkinliklerinin öğrencilerin algılanan problem çözme becerileri, algılanan stratejik düşünme becerileri, akademik başarıları, akış hissi (flow) durumları ve derse katılımlarına etkilerini incelemiştir. Öğretmenlerle ve öğrencilerle yapılan nitel görüşmelerde duyuşsal açıdan zekâ oyunu etkinliklerinin sonucunda, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirdikleri ve derse aktif katılımlarının arttığı, normal derslerde pasif olan ve derste katılım göstermeyen öğrencilerin bile bu etkinliklere aktif katılım gösterdikleri, derse karşı özgüven kazandıkları, sınıf içi iletişim ve etkileşim geliştirdikleri tespit edilmiştir (Demirel, 2015). Oyunun bireysel olsa bile öğrencilerin birbirleriyle yardımlaşmaları, farklı çözüm alternatiflerini birbiriyle tartışmaları ve birbirlerine dönütler verdikleri belirlenmiştir (Devecioğlu & Karadağ, 2014). Bu denli güce ve öneme sahip zekâ oyunları ile ilgili yeni ve orijinal bir eğitim ve ders materyali hazırlanması hem eğitim dünyası için hem de akademi ve bilim dünyası için oldukça önem teşkil etmektedir. Bu doğrultuda, bireylerin hem zihinsel yeterliliklerini hem de değer eğilimlerini geliştirici akıl yürütme ve işlem oyunları, sözel oyunlar, geometrik ve mekanik oyunlar, hafıza oyunları, strateji oyunları, zeka soruları kategorisinde değerleri de ele alan toplam 111 özgün zeka sorusu hazırlanarak bir zeka oyunları eğitim materyali oluşturulmuştur. Geliştirilen eğitim materyalinin öğrenciler ve öğretmenler için bir kaynak teşkil edebileceği, yeni zeka oyunları tasarımları için örnek olabileceği düşünülmektedir. Tasarlanıp geliştirilen bu doküman ile zekâ oyunları ile ilgili, alanyazından bağımsız farklı soruların hazırlanabileceği gösterilmiş ve etkin bir ders materyali oluşturulmuştur.

Öneriler

Bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda bir yandan yaşanan gelişmelere uyum sağlamanın ötesinde rekabet edebilmek için zihinsel yeterliliklerimizin gelişmesi gerekirken; bir yanda da değerlerimizin erozyona uğradığına dikkat çekilerek değerlerimize sahip çıkmamızın, geliştirmemizin gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra öğrenmelerin daha çok bilişsel düzeyde gerçekleştiğine değinilirken; inanç, tutum, değer gibi duyuşsal alanda gelişmenin ise yetersiz kaldığı ifade edilmektedir (Çağır ve Oruç, 2020). Zekâ oyunları oynayarak bireyler arası ilişkilerin geliştirilebileceği, toplumda “iyi insan”, “iyi vatandaş” yetiştirmek için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkların kazandırılabilmesi; aynı zamanda evrensel, milli, manevî ve ahlaki değerlerin geliştirilebileceği öngörülmüştür (Oruç ve Çağır, 2020).

Zekâ oyunları dersi, uygulanan mevcut eğitim programında sadece ortaokul ve imam hatip ortaokullarında okutulmaktadır. Bireylerin zihinsel yeterliliklerinin geliştirilmesinde

önemli bir rolü olduğu görülen zekâ oyunları eğitimi okul öncesinden başlanarak tüm eğitim kademelerinde verilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nca her yaş grubuna yönelik zekâ oyunları materyalleri ve oyunları hazırlanarak, daha fazla öğrencinin bu tür oyunlarla tanışması sağlanabilir. Öğretmenlere ve öğrencilere yüz yüze veya uzaktan zekâ oyunları eğitimleri verilebilir. Makale kapsamında hazırlanan zekâ oyunları eğitim materyali tüm öğrencilerin kullanımına sunulabilir. Bu çalışmada, zekâ oyunları kapsamında sadece kâğıt-kalem oyunları ele alınmıştır. Farklı türde oyunların da dâhil edildiği (kutu oyunları vb.) zekâ oyunları ile de eğitim dokümanları ve materyalleri hazırlanıp eğitim dünyasına kazandırılabilir.

Kaynakça

Adalar, H., Yüksel, İ. (2017). Sosyal bilgiler, fen bilimleri ve diğer branş öğretmenlerinin görüşleri açısından zekâ oyunları öğretim programı. *Electronic Turkish Studies*, 12(28), 1-24.

Alessi, S. M., Trollip, S. R. (2001). *Multimedia for learning (3 ed.)*. Boston: MA. Allyn and Bacon.

Alkan, A., Mertol, H. (2017). Üstün yetenekli öğrenci velilerinin akıl-zekâ oyunları ile ilgili düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1). 57-62.

Alkaş-Ulusoy, Ç., Saygı, E., Umay, A. (2017). İlköğretim matematik öğretmenlerinin zekâ oyunları dersi ile ilgili görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 280-294.

Altun, M. (2017). *Fiziksel etkinlik kartları ile zekâ oyunlarının ilköğretim öğrencilerinin dikkat ve görsel algı düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Arslan, C., Yücel, A. S., Güllü, M. (2010). *İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin spor ve oyun alışkanlıklarının incelenmesi*. *Sport Sciences*, 5(1), 28-46.

Baki, N. (2018). *Zekâ oyunları dersinde uygulanan geometrik-mekanik oyunların öğrencilerin akademik öz yeterlik ve problem çözme becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Bottino, R. M., Ott, M. (2006). Mind games, reasoning skills, and the primary school curriculum: Hints from a field experiment. *Learning Media & Technology*, 31(4), 359-375.

Çağır, S., Oruç, Ş. (2020). Intelligence and mind games in concept teaching in social studies. *Participatory Educational Research*, 7(3), 139-160.

Çakıcı, A. (2018). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocukların yönetsel işlevler ile görsel algılarına bazı oyunların etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Çalışkan, N., Karadağ, E. (2014). *Eğitimde drama teorik temelleri ve uygulama örnekleri*. (3. Basım.) Ankara: Anı Yayıncılık.

Demirel, T. (2015). *Zekâ oyunlarının Türkçe ve matematik derslerinde kullanılmasının ortaokul öğrencileri üzerindeki bilişsel ve duyuşsal etkilerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Demirkaya, C. (2017). *Geometrik-mekanik oyunlar temelli etkinliklerin ortaokul öğrencilerinin uzamsal becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Demirkaya, C., Masal, M. (2017). Geometrik-mekanik oyunlar temelli etkinliklerin ortaokul öğrencilerinin uzamsal düşünme becerilerine etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(3), 600-610.

Devecioğlu, Y., Karadağ, Z. (2014). Amaç, beklenti ve öneriler bağlamında zekâ oyunları dersinin değerlendirilmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 41-61.

Gardner, H., Hatch, T. (1990). *Multiple intelligences go to school: Educational implications of the theory of multiple intelligences*. CTE Technical Report. Issue No. 4

Garris, R., Ahlers, R., Driskell, J. E. (2002). Games, motivation, and learning: A research and practice model. *Simulation & Gaming*, 33(4), 441-467.

Gredler, M. E. (2004). Games and simulations and their relationships to learning. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 571-582). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Griffiths, M. D. (1996). Computer game playing in children and adolescents: A review of the literature. In Tim Gill. (Eds.), *Electronic children: How children are responding to the information revolution* (41-58). London: National Children's Bureau.

Köksal, M. S. (2006). *Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi*. *Kastamonu Education Journal*, 14(2), 473-480.

Kula, S. S. (2020). Zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerine yansımaları: Bir eylem araştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(225), 253-282.

Kula, S. S. (2021). Mind games with the views of classroom teachers. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 7(3), 747-766.

Marangoz, D. (2018). *Mekanik zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin zihinsel beceri düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Marangoz, D., Demirtaş, Z. (2017). Mekanik zekâ oyunlarının ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin zihinsel beceri düzeylerine etkisi. *The Journal of International Social Research*, 10(53), 612-621.

McFarlane, A., Sparrowhawk, A., Heald, Y. (2002). *Report on the educational use of games: team (teachers evaluating educational multimedia)*. Cambridge.

Metiner, E. (2018). *Oyun dağarcığını geliştirme-I çocuk ve oyun*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi yayını.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu zekâ oyunları dersleri (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Oruç Ş., İlhan G. O., İçen M. (2019). *Eğitim ortamlarında zeka oyunları*. İstanbul: Buğrahan Yayınları.

Oruç, Ş. & Çağır, S. (2020). Üstün yetenekli çocukların eğitimsel beklentileri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(2), 302-319.

Oruç, Ş. (2019). Öğrenci koçluğu el kitabı. İstanbul: Buğrahan Yayıncılık.

Oruç, Ş., Ateş, H., Çağır, S. (2019). Türk eğitim sisteminde geçmişten günümüze üstün yetenekliler için yapılan uygulamalar. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(2), 253-273.

Oruç, Ş., Çağır, S. (2020). Masal anlatıcılarına göre masal anlatıcılarında olması gereken özellikler. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 707-723.

Ott, M., Pozzi, F. (2012). *Digital games as creativity enablers for children*. *Behaviour & Information Technology*, 31(10), 1011-1019.

Razon, N. (1985). Okul öncesi eğitimde oyunun, oyunda yetişkinin işlevi. *Preschool Education and Dissemination Seminar Journal*, 2(3), 57-64

Sadıkoglu, A. (2017). *Zekâ ve akıl oyunları dersinin değerler eğitimindeki rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabaattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Savaş, M. A. (2019). *Zekâ oyunları eğitiminin fen bilimleri öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Şeb, G., Bulut Serin, N. (2017). KKTC’de satranç eğitimi alan ve almayan ilköğretim ve ortaokul öğrencilerinin problem çözme becerilerine yönelik algıları. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 6(3), 58-67.

Tüm Üstün Zekalı Derneği. (2013). TÜZDER, Zekâ ve akıl oyunları eğitmenliği eğitimi notları kitapçığı. <http://www.tuzder.org/> [16.08.2021]

Türker, M. (2019). *Rekreasyona katılımın problem çözme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Türkiye Zeka Vakfı (2019). Türkiye Zekâ Vakfı, <https://www.tzv.org.tr/#/> [16.08.2021]

Yang. Y.-T. C. (2012). Building virtual cities. Inspiring intelligent citizens: Digital games for developing students' problem solving and learning motivation. *Computers ve Education, 59(2)*, 365-377.

Yang. Y.-T. C. (2015). Virtual CEOs: A blended approach to digital gaming for enhancing higher order thinking and academic achievement among vocational high school students. *Computers ve Education, 81*, 281-295.

Yılmaz. Ş. (2019). *Seçmeli zekâ oyunları dersine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.